

บทที่ 3

สภาพทั่วไป

3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดพังงา

3.1.1 ประวัติศาสตร์

ก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ อาณาเขตที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดพังงาปัจจุบัน เป็นบริเวณของหัวเมืองสองหัวเมือง คือ เมืองตะกั่วทุ่ง และเมืองตะกั่วป่า เมื่อปี พ.ศ. 2328 ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระเจ้าปดุงกษัตริย์กรุงอังวะแห่งพม่า ให้อะเต็งหวุ่นยกทัพเรือมาตีหัวเมืองฝ่ายใต้ โดยเข้าตีเมืองชุมพร ทางหนึ่ง และยกมาตีถลาง ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า อีกทางหนึ่ง ปรากฏว่าเมืองตะกั่วทุ่ง และตะกั่วป่าถูกตีแตก พม่าไถลอมเมืองถลาง เอาไว้และกองทัพหลวงจากกรุงเทพฯ ยกมาช่วยไว้ทัน จึงไม่เสียเมืองถลาง ใ้มีราษฎรบางส่วนหนีศึกพม่าครั้งนั้น อพยพเข้ามาทางปากน้ำพังงา ยึดเอาบริเวณที่ราบลุ่มของแม่น้ำพังงา เป็นที่ตั้งถิ่นฐานสมทบกับราษฎรที่อาศัยอยู่เดิม เป็นที่ตั้งหลักแหล่งประกอบอาชีพตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2438 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ยุบเมืองตะกั่วทุ่ง เขารวมกับพังงา ตั้งเป็นเมืองพังงาขึ้น และเมื่อได้มีการตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น เมืองพังงาและตะกั่วป่ามีฐานะเป็นจังหวัดขึ้นอยู่กับมณฑลภูเก็ต ครั้นถึงปี พ.ศ. 2474 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ จำเป็นต้องตัดทอนรายจ่าย จึงได้ทรงพิจารณายุบจังหวัดให้ลดคนน้อยลง แต่เดิมในมณฑลภูเก็ตแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 จังหวัด มีพระราชาธิบดีใหญ่เหลือ 6 จังหวัด และจังหวัดที่อยู่ในเขตพิจารณาที่จะยุบเล็กรูานะมีจังหวัดพังงา และจังหวัดตะกั่วป่าซึ่งลดฐานะเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดพังงา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

3.1.2 สภาพทางกายภาพ

(1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพังงามีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 9 ของจังหวัดในภาคใต้ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 4099.76 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลอันดามัน มีความยาวในแนวทิศเหนือ-ใต้ ทิวเขาภูเก็ทขนานอยู่ทางทิศตะวันออก ทางทิศตะวันตก ทิศทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 08 องศา 27 ลิบคา และลองจิจูด 98 องศา 32 ลิบคา ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามทางหลวงแผ่นดินประมาณ 839 กิโลเมตร

จังหวัดพังงามีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดระนอง
ทิศใต้	"	จังหวัดภูเก็ต
ทิศตะวันออก	"	จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันตก	"	มหาสมุทรอินเดีย

(2) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยภูเขาสลับซับซ้อน มีที่ราบตามชายฝั่งทะเล และที่ราบตามหุบเขา ความยาวของชายฝั่งทะเลประมาณ 250 กิโลเมตร และมีเกาะแก่งมากมายประมาณ 161 เกาะ แม่น้ำที่สำคัญมี 2 สาย คือ

1. แม่น้ำพังงา เกิดจากภูเขาลักษณะกะทะคว่ำในเขตอำเภอกระบง ไหลมาบรรจบกับคลองหრა และไหลออกทะเลที่อ่าวพังงา มีความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร แม่น้ำสายนี้เดิมเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ แต่ปัจจุบันแม่น้ำคั้นเขิน เป็นอุปสรรคแก่การเดินเรือ เรือสามารถแล่นเข้าไปได้เพียงปากอ่าวเท่านั้น
2. แม่น้ำตะกั่วป่า เกิดจากทิวเขาในอำเภอกระบง ไหลมาบรรจบกับคลองเหล คลองรมณี และไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดียที่อำเภอตะกั่วป่า แม่น้ำตะกั่วป่ามีความ

ยาวประมาณ 30 กิโลเมตร ปัจจุบันแม่น้ำสายนี้มีสภาพคันเขิน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมอำเภอกะถั่วป่าอยู่เป็นประจำทุกปี

นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสายสั้น ๆ อีกหลายสาย เช่น คลองหრა คลองเหล คลองรมณีย์ คลองถ้ำ คลองบางทอง คลองไทรมาศ เป็นต้น

(3) ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดพังงาอยู่ริมฝั่งทะเลคาบสมุทรมลายู อินทจีน จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้อย่างเต็มที่ เป็นสาเหตุให้มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ช่วงที่มีฝนตกชุกมากที่สุดคือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ระหว่าง 21 - 31 องศาเซลเซียส

(4) สภาพธรณีวิทยา (แผนที่ 3)

การกำเนิดแรกก็มีความสัมพันธ์กับหินแกรนิต ซึ่งหินแกรนิตมักจะอยู่ฝั่งและทับถมในบริเวณตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนที่เกิดตามชายฝั่งทะเล ดังนั้นลานแรกจึงมักปะปนอยู่กับบริเวณตะกอนแม่น้ำ และตะกอนที่เกิดตามชายฝั่งทะเล

จังหวัดพังงาอยู่ในแนวเทือกเขาหินแกรนิต ซึ่งอยู่ทางคาบสมุทรมลายูของจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ จึงมีทรัพยากรแร่ที่บอกอย่างอุดมสมบูรณ์ มีการทำเหมืองอย่างกว้างขวาง

(5) การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดพังงาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ มีเทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองพังงา และเทศบาลเมืองกะถั่วป่า สุขาภิบาลมี 7 แห่ง ตำบลมี 46 ตำบล แบ่งเป็นตำบลนอกเขตเทศบาล 44 ตำบล และตำบลในเขตเทศบาล 2 ตำบล มีหมู่บ้านทั้งหมด 274 หมู่บ้าน (ตารางที่ 1 และแผนที่ 4)

ตารางที่ 1 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดพังงา พ.ศ.2524

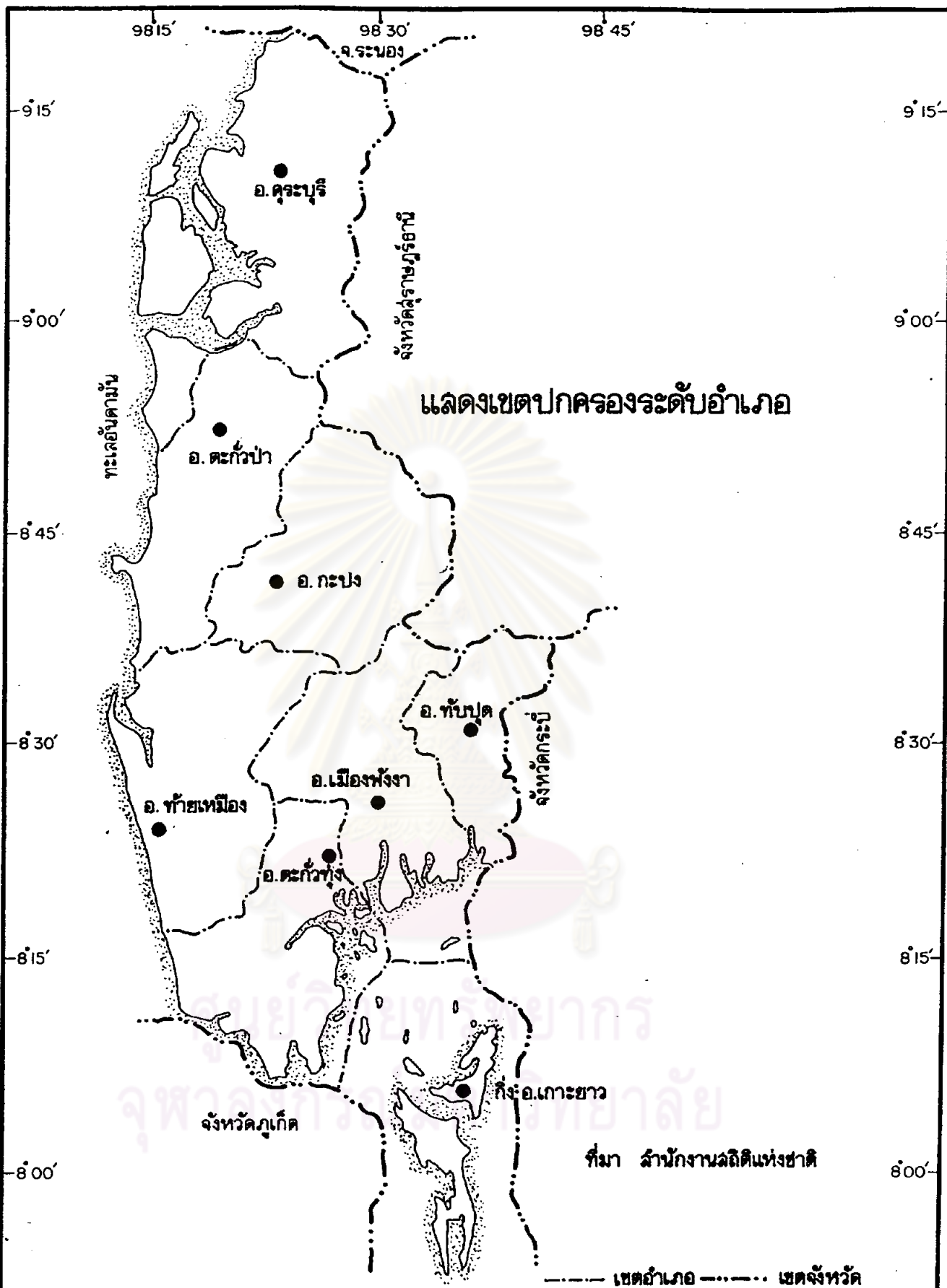
อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนเทศบาล	จำนวนสุขาภิบาล
เมืองพังงา	9	37	1	—
กะปง	5	20	—	1
ตะกั่วทอง	7	60	—	2
ตะกั่วป่า	7	44	1	—
ทับปด	6	38	—	1
ท้ายเหมือง	6	38	—	1
กระบุรี	4	24	—	1
กิ่ง อ. เกาะยาว	2	13	—	1
รวม	46	274	2	7

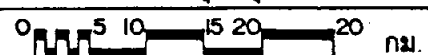
ที่มา : สำนักงานจังหวัดพังงา

3.1.3 ประชากร

(1) เชื้อชาติและศาสนา

ประชากรในจังหวัดพังงา ในปี 2523 มีจำนวน 161,851 คน ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อชาติไทยมี
คนต่างดาวอยู่เพียง เล็กน้อย ปัจจุบันจำนวนคนต่างดาวสัญชาติพม่าที่เดินทางมาจากจังหวัด
กระนองมาทำงานเป็นกรรมกรในเมืองแร่ หลุมถ่าน โรงเลื่อย มีอยู่บ้างไม่มากนัก สำหรับ
ชนกลุ่มน้อยมีเพียงกลุ่มเดียว คือ ชาวเล (ชาวน้ำหรือชาวไทยใหม่) มีประมาณ 1,500 คน
กระจัดกระจายตามชายฝั่งทะเลและเกาะ มีความเป็นอยู่อย่าง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว		ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา		แผนที่
 เหนือ	โดย: นางฉวอรโท อุบลกุล ภาควิษณุเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย			4
	 0 5 10 15 20 กม.		มาตรฐาน 1 : 750,000	

สันโทษ ประกอบอาชีพค้าขายการประมง เป็นส่วนใหญ่ และพูดภาษาไทยได้

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 18 นอกจากนั้นนับถือศาสนาอื่น ๆ ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมีอยู่ทั่วไปทุกอำเภอ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในกิ่งอำเภอเกาะยาว อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอทับปุด และอำเภอเมืองพังงา แต่เดิมลักษณะสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมแบบปิดไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวทางสังคมมากนัก หลังจากปี พ.ศ.2517 เป็นคนมา ราษฎรจากจังหวัดอื่น ๆ อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ ในทะเลเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น¹

เดิมคดีอาชญากรรมมีไม่มากนัก แต่หลังจากประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ในทะเล ทำให้สถิติคดีอาชญากรรมในบริเวณชุมชนที่มีการทำเหมืองแร่ทางทะเลสูงขึ้น (ตารางที่ 2)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สำนักงานจังหวัด, บรรยายสรุปจังหวัดพังงา, หน้า 20.

ตารางที่ 2 คคั้อาณาอกณกรรจ้เป็รียบ เท็ยบรายปี

ปี	ฆาคนตาย		ปลันทรพัย		ซิงทรพัย		วางเพลิง	
	เก็ก	จับไค้	เก็ก	จับไค้	เก็ก	จับไค้	เก็ก	จับไค้
2517	39	17	24	9	5	4	3	1
2518	63	25	33	14	4	1	2	2
2519	70	27	35	15	10	1	2	1
2520	69	27	42	17	5	1	2	1
2521	146	27	92	39	16	5	1	1
2522	168	22	100	21	21	7	2	1
2523	172	12	79	21	8	3	1	—
2524	133	13	44	7	12	2	1	1

ที่มา : สำนักงาานจ้งหวัคพ้งงา

จากตารางที่ 2 เห็นไค้ซ้คเจนนว่าในซวงปี พ.ศ.2521 - 2523 มีคคั้อาณาอกณกรรจ้เก็กซ้ันสูงมาก เน็องจากการอพยพของประชากรจาก 63 จ้งหวัคท้่วประเทศ เพ็อประกอบอาชีพเก็กยวกับเหม็องแร่ในทะเล การซ้คณลประโยชน์เก็กยวกับแร่และการจับปลันมีมาก โคยเฉพาที่หมุ่บ้านน้ำเค็มในอำเภอตะกั่วป่า และหมุ่บ้านนาไค้ อำเภอทายเหม็อง ซ้ง เป็นแหล่งแรทางทะเลแหล่งใหญ่ของจ้งหวัคพ้งงา หลังจากปี พ.ศ.2524 เป็นซวงที่แหล่งแร่มีแนวโน้มลดลง มีการอพยพกลับไปเป็นจ้งนวนมาก คคั้อาณาอกณกรรจ้จ้งลดลง

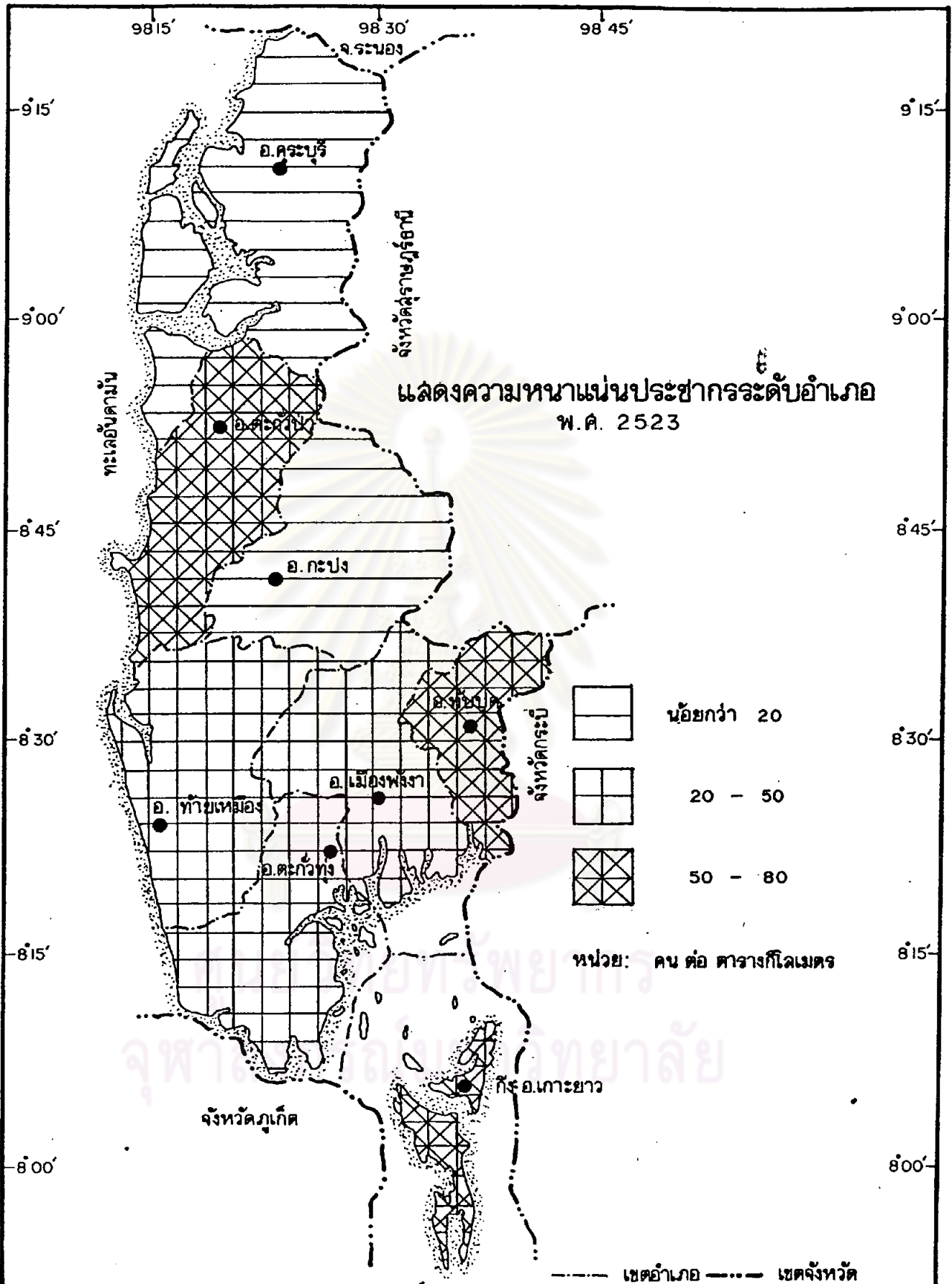
(2) ความหนาแน่นประชากร จังหวัดพังงามีความหนาแน่นประชากร เฉลี่ย 39 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นประชากร เฉลี่ยใน เขตเทศบาล ปรากฏว่าเทศบาลเมืองตะกั่วป่ามีประชากรหนาแน่นที่สุด คือ 3,195 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่เทศบาลมีพื้นที่ 3.02 ตารางกิโลเมตร และมีโครงการขยายเขตเทศบาลประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร ส่วนเทศบาลเมืองพังงามีความหนาแน่นประชากร 1,002 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

เมื่อพิจารณาความหนาแน่นในระดัอำเภอ อำเภอทับปุดมีความหนาแน่นประชากรสูงสุดคือ 75 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ อำเภอตะกั่วป่า 62 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นต่ำสุดคือ อำเภอกระบุรี 13 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 3 และแผนที่ 5)

ตารางที่ 3 ความหนาแน่นประชากรรายอำเภอ พ.ศ.2523

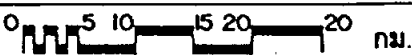
อำเภอ	จำนวนประชากร	เนื้อที่(ตร.กม.)	ความหนาแน่น/ตร.กม.
รวม	161,851	4,099.76	39
อำเภอเมืองพังงา	25,810	558.15	46
ในเขตเทศบาล	6,761	6.75	1,002
นอกเขตเทศบาล	19,049	551.40	35
กิ่งอำเภอเกาะยาว	8,197	137.64	60
อำเภอกะปง	10,007	552.22	18
อำเภอกระบุรี	11,915	932.30	13
อำเภอตะกั่วป่า	29,496	475.49	62
ในเขตเทศบาล	9,647	3.02	3,195
นอกเขตเทศบาล	19,848	472.47	42
อำเภอตะกั่วทอง	30,659	620.33	49
อำเภอท้ายเหมือง	30,659	621.36	49
อำเภอทับปุด	15,108	202.27	75

ที่มา: การสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.2523 สنج.สถิติแห่งชาติ

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

 โดย: นางฉวอรโท อุบลกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย   แผนที่ 5

 0 5 10 15 20 กม.   มาตรฐาน 1: 750,000

3.1.4 สภาพโครงสร้างพื้นฐาน

(1) การประปา

การประปาของทางราชการมี 2 แห่ง คือ อำเภอเมือง พังงา และอำเภอตะกั่วป่า ซึ่งส่วนใหญ่ให้บริการแก่ชุมชนในเขตเทศบาล สถานที่ตั้งของการประปาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพังงา และเทศบาลเมืองตะกั่วป่า (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 กำลังผลิตและผู้น้ำเป็นรายอำเภอ พ.ศ.2519

อำเภอ	จำนวนที่ทำกา ประปา	สถานที่ตั้งประปา	กำลังผลิต (ม ³ /ปี)
เมืองพังงา	1	เทศบาลเมืองพังงา	182,832
ตะกั่วป่า	1	เทศบาลเมืองตะกั่วป่า	204,470

ที่มา: กองประปาภูมิภาค กรมโยธาธิการ

(2) ไฟฟ้า

การไฟฟ้าจังหวัดพังงากำลังอยู่ในระหว่างการขยายเขตให้บริการในปี พ.ศ.2522 กระแสไฟฟ้าที่ผลิตจากโรงงานรวมทั้งจังหวัด 112,973 กิโลวัตต์ การไฟฟ้าในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ นั้น ไม่ว่าคนที่อยู่อาศัย การประกอบธุรกิจ และอุตสาหกรรม อำเภอตะกั่วป่าใช้กระแสไฟฟ้ามากที่สุดคือ 40,680 กิโลวัตต์ รองลงมาคืออำเภอเมืองพังงา ใช้กระแสไฟฟ้า 30,352 กิโลวัตต์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้สันนิษฐานว่า เนื่องจากอำเภอตะกั่วป่ามีการทำเหมืองแร่อย่างกว้างขวางที่สุดในจังหวัดพังงา ในการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่จำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก (ตารางที่ 5) และเป็นอำเภอที่มีประชากรมาก รายได้สูง จึงมีการใช้กระแสไฟฟ้ามาก

ตารางที่ 5 สถิติการไฟฟ้าเป็นรายอำเภอ พ.ศ.2522

อำเภอ	จำนวน การไฟ ฟ้า	กระแสไฟ ฟ้าที่ผลิต ได้ (กิโลวัตต์)	กระแสไฟฟ้าที่ใช้ (กิโลวัตต์)			
			รวม	กระแสไฟฟ้าที่จำหน่าย (กิโลวัตต์)		
				ที่อยู่อาศัย	สถานธุรกิจ ¹ และ อุตสาหกรรม	อื่น ๆ ²
รวม	10	12,973	18422402	6633,979	11460,758	115,405
อำเภอเมืองพังงา ⁴	1	—	6803638	1395964	5275,655	30,352
กิ่งอำเภอเกาะยาว ⁵	1	—	—	—	—	—
อำเภอกะปง ⁶	1	—	—	—	—	—
อำเภอกระบุรี ⁵	1	—	—	—	—	—
อำเภอตะกั่วป่า ⁴	1	—	8432556	2903099	5400,796	40,680
ตำบลเกาะคอเขา ⁵	1	—	—	—	—	—
อำเภอตะกั่วทุ่ง ⁷	1	—	264583	222035	29,959	5,597
ตำบลโลกกलय ⁷	1	—	1187798	985391	175,914	21,181
อำเภอนายเหนือ ⁷	1	—	1642599	1040752	578,434	15,027
อำเภอทับปุด	1	12,973	91228	86738	—	2,568

- ไม่มีข้อมูล

- 1 รวมสถานธุรกิจ อุตสาหกรรม การทำเหมืองแร่ การประปา และการเกษตร
- 2 รวมไฟฟ้าที่ใช้ในการใช้ไฟฟ้าในกรณีพิเศษชั่วคราว ไฟในอาคารไฟฟ้าและไฟไม่คิดเงิน
- 3 เฉพาะกระแสไฟฟ้าที่ผลิตเอง
- 4 ซื้อกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- 5 ไม่ได้อยู่ในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- 6 รายงานร่วมกับอำเภอตะกั่วป่า
- 7 รับกระแสไฟฟ้าเชื่อมโยงจากการไฟฟ้าจังหวัดพังงา

ที่มา.- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(3) การคมนาคม

การคมนาคมระหว่างอำเภอ มีเส้นทางสำคัญ 6 สาย คือ

1. อำเภอเมือง—อำเภอทับปุด ระยะทาง 26 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์
2. อำเภอเมือง—อำเภอตะกั่วทุ่ง ระยะทาง 16 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์
3. อำเภอเมือง—อำเภอท้ายเหมือง ระยะทาง 55 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์
4. อำเภอเมือง—อำเภอกะปง ระยะทาง 45 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4090
5. อำเภอเมือง—อำเภอตะกั่วป่า ระยะทาง 59 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4090 ซึ่งเป็นเส้นทางสายใหม่ สำหรับเส้นทางสายเก่าของผ่านอำเภอตะกั่วทุ่ง และอำเภอท้ายเหมือง ทำให้การเดินทางใช้เวลาานกว่าทางสายใหม่
6. อำเภอเมือง—อำเภอกระบุรี ระยะทาง 120 กิโลเมตร โดยทางหลวงหมายเลข 4090

การคมนาคมระหว่างจังหวัดพังงากับจังหวัดใกล้เคียง

1. จังหวัดพังงา - ภูเก็ต ระยะทาง 93 กิโลเมตร โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4
2. จังหวัดพังงา - กระบี่ ระยะทาง 95 กิโลเมตร โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4
3. จังหวัดพังงา - ระนอง ระยะทาง 250 กิโลเมตร
4. จังหวัดพังงา - สุราษฎร์ธานี ระยะทาง 220 กิโลเมตร

สำหรับถนนในชนบท มีสภาพเป็นถนนลูกรังร้อยละ 60¹ ในฤดูฝนมักจะมีปัญหาไม่สามารถใช้ไค้ได้ทุกฤดูกาล และมีถนนลาดยางแอสฟัลท์ร้อยละ 40 ที่สามารถใช้ไค้ได้ทุกฤดูกาล

(4) การศึกษา

การศึกษาในจังหวัดพังงา ส่วนใหญ่ประชากรในเมืองได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โรงเรียนต่าง ๆ มักรวมตัวอยู่มากในเมือง ทำให้โอกาสในการศึกษาของประชากรในชนบทลดลง การศึกษาของประชากรในชนบทยังอยู่ในเกณฑ์ว่ามีนักเรียนสอบตกซ้ำชั้น หรือขาดโอกาสในการศึกษา เนื่องจากต้องช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก

การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพ เป็นสาเหตุให้ประชาชนในชนบทไม่ค่อยเห็นความจำเป็นของการศึกษา ประกอบกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น ไม่มีเงินทุนในการศึกษา จึงมีนักเรียนเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา น้อยมาก ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระหว่าง เมืองและชนบทในจังหวัดพังงา²

3.1.5 สภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดพังงาปัจจุบันมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการผลิตแร่ดีบุก เป็นจังหวัดที่หารายได้ให้ประเทศในแต่ละปีเป็นมูลค่าสูงในช่วงปี 2520 - 2524 คิดเป็นมูลค่าสูงกว่า 1 พันล้านบาท³

¹สำนักงานจังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจังหวัดพังงา 2520 - 2524.

²เรื่องเดียวกัน.

³เรื่องเดียวกัน.

(1) โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็นภาคเกษตร และ
ภาคนอกเกษตร

(1.1) ภาคเกษตร

ก. ป่าไม้ จังหวัดพังงาอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ ทั้งป่าบกและป่าชายเลน เนื้อที่ป่า พ.ศ. 2524 ทั้งหมดประมาณ 2,309.83 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 50.65 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด เป็นป่าบกประมาณ 1,898.92 ตารางกิโลเมตร ป่าเลนประมาณ 410.9 ตารางกิโลเมตร สภาพของป่าบกส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เช่น ไม้ยาง ตะเคียน หลุมพอ เป็นต้น ป่าเลนประกอบด้วย ไม้โกงกาง ถั่วคำ ถั่วขาว ตะบูน เป็นต้น จังหวัดพังงามีเนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติ 58 แปลง เนื้อที่ประมาณ 1,112,791.70 ไร่ ป่าเตรียมการสงวน 20 แปลง เนื้อที่ประมาณ 758,140.50 ไร่ เนื้อที่ป่าบกที่ได้รับสัมประทาน 5 แปลง จำนวน 1,033,881.20 ไร่ นอกจากนี้ เป็นป่าประเภทอื่น

เนื้อที่ป่าชายเลนจังหวัดพังงามีมากที่สุดในประเทศไทย ประมาณ 250,050.10 ไร่ จังหวัดได้ให้สัมประทานแก่เอกชน เกือบทั้งหมด อาชีพเผาถ่านจึงมีความสำคัญ มีเตาเผาถ่านถาวรถึง 214 เตา สามารถผลิตถ่านในปีหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า 211,900 ตันบาศก์เมตร และเป็นสินค้าออกที่สำคัญของจังหวัด

ข. การประมง จังหวัดพังงามีชายฝั่งทะเลยาว 250 กิโลเมตร ตามแนวฝั่งทะเลอันดามัน อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำนานาชนิด มีการประมงอย่างกว้างขวางทั้งประมงน้ำตื้นและน้ำลึก ตามชายฝั่งมีเกาะแก่ง และอ่าวเป็นที่กำบังคลื่นลม เหมาะสำหรับเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ แพร่พันธุ์ และเพาะเลี้ยง เป็นอย่างยิ่ง

เขตการประมงของจังหวัดพังงา แบ่งตามลักษณะภูมิประเทศได้ 3 บริเวณ
คือ

1) บริเวณท้องที่อำเภอตะกั่วป่าตอนเหนือและอำเภอกระบุรี เป็นบริเวณ
ที่มีเกาะแก่งมากมาย เป็นที่กำบังมรสุมตะวันตก เป็นอย่างดี สามารถทำการประมง
ได้ในช่วงที่ไม่มีมรสุม

2) บริเวณท้องที่อำเภอตะกั่วป่าตอนใต้ อำเภอท้ายเหมืองและอำเภอ
ตะกั่วทุ่งตอนตะวันตก พื้นที่เป็นทะเลเปิด ไม่ค่อยมีเกาะแก่งจึงได้รับอิทธิพลมรสุม
ตะวันตก ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม เป็นผลให้ไม่สามารถทำการประมงได้ใน
ช่วงเวลาดังกล่าว ในช่วงที่ไม่มีลมมรสุม สามารถทำการประมงได้ดี เนื่องจากมี
ปะการังและกองหินใต้น้ำเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่อาศัยของสัตว์ทะเลนานาชนิด

3) บริเวณอ่าวพังงา คือ ท้องที่อำเภอเมืองพังงา อำเภอตะกั่วทุ่งตอน
ใต้และกิ่งอำเภอเกาะยาว เป็นบริเวณที่มีเกาะแก่งมากที่สุด และมีป่าชายเลนเป็น
บริเวณกว้างขวาง สามารถทำการประมงได้ตลอดปี

ค. ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของจังหวัดพังงา สภาพภูมิ
ประเทศของจังหวัดพังงาเหมาะสำหรับการทำงานยางพารา ในปี พ.ศ.2524 จัง
หวัดพังงามีพื้นที่ทำสวนยางพาราประมาณ 411,818 ไร่ สามารถกรีดยางได้
ประมาณ 314,864 ไร่ ผลผลิตได้ประมาณ 47,229 ตัน คิดเป็นมูลค่า 566,
755,200 บาท เป็นเนื้อที่ปลูกยางพันธุ์ดี 306,951 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกยางพันธุ์
พื้นเมือง 104,867 ไร่¹

ง. ข้าว เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ดอน
พื้นที่ราบมีน้อยมาก ดังนั้นพื้นที่ที่สามารถทำนาได้จึงมีน้อยมาก ในปี พ.ศ.2523 มี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

พื้นที่ทำนา 67,971 ไร่ อำเภอที่มีการทำนามากที่สุดคือ อำเภอทับปุด ท้ายเหมือง ตะกั่วทอง และอำเภอเมืองพังงา ตามลำดับ

จ. มะพร้าว เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด รองลงมาจาก ยางพารา มีการปลูกกระจายอยู่ทั่วไปทุกอำเภอ ในปี พ.ศ. 2523 มีเนื้อที่ปลูกมะพร้าว 71,806 ไร่ ใหญ่ผลผลิต 44,768,250 ผล คิดเป็นมูลค่า 134,304,750 บาท ผลผลิตเฉลี่ย 750 ผลต่อไร่¹

(1.2) ภาคนอกเกษตร แบ่งออกเป็น

ก. การทำเหมืองแร่ จังหวัดพังงา เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะแร่ดีบุกมีอยู่ทั่วไปทุกอำเภอ (ยกเว้น อำเภอทับปุดและกิ่งอำเภอเกาะยาว) แร่ดีบุกมีทั้งบนบกและในทะเล (ตารางที่ 6) การทำเหมืองแร่สามารถสร้างงานให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก และทำรายได้ให้ประเทศอย่างมหาศาล ในปีงบประมาณ 2522 รัฐมีรายได้จากค่าภาคหลวงแร่ดีบุก ในจังหวัดพังงา 1,506.3 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2523 1,996 ล้านบาทและ ปี 2524 มีรายได้ 1,686.2 ล้านบาท² (ตารางที่ 7 และ 8)

ตารางที่ 6 ประเภทและจำนวนเหมืองจังหวัดพังงา

ประเภทกิจการ	จำนวนเหมือง	
	ปี 2523	ปี 2524
เหมืองเรือชุก	6	12
เหมืองนิก	7	7
เหมืองสับ	137	174
เหมืองแตน	47	44
เหมืองเรือสับในทะเล	2	6

ที่มา: กรมทรัพยากรธรณี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

ตารางที่ 7 จำนวนเหมืองแร่ จำนวนกรรมกร ปริมาณแร่ที่ผลิตได้
ราคาและมูลค่าจำแนกตามชนิดแร่ของจังหวัดพังงา
พ.ศ. 2518-2522

ปีและชนิดแร่	จำนวนเหมือง เปิดทำการ	จำนวน กรรมกร	ปริมาณผลิตได้ (เมตริกตัน)	ราคา(บาทต่อ (เมตริกตัน)	มูลค่า (บาท)
2518					
โคลัมไบท์	-	-	7	14,285.71	99,999.97
โมนาไซต์	-	-	101	3,542.23	357,765.23
แทนทาลิต์	-	-	15	70,873.79	1,063,106.85
กิบซั่ม	36	-	1,837	98,227.44	180,443,807.28
เซอร์คอน	-	-	50	4,438.64	221,932.00
2519					
กิบซั่ม	42	10,003	4,807	109,820.57	527,907,479.99
2520					
กิบซั่ม	50	15,528	8,070	153,601.26	1,239,562,168.20
2521					
กิบซั่ม	56	37,105	10,715	183,402.09	1,965,153,394.35
2522					
กิบซั่ม	59	40,039	8,467	221,521.01	1,875,618,391.67
โคลัมไบท์	-	-	45	160,209.42	7,209,423.90
โคลัมส เบียม	-	-	5	155,411.26	777,056.30
ทอพัลัม					
เซอร์คอน	-	-	30	1,724.14	51,724.20

- = ไม่มีข้อมูล

หมายเหตุ.- ไม่รวมอำเภอตะกั่วป่า

ที่มา.- กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 8 รายได้จากค่าภาคหลวงแร่ของจังหวัดพังงา

พ.ศ.	ค่าภาคหลวงแร่ (บาท)
2520	403,935,653.27
2521	893,936,337.73
2522	1,506,229,923.50
2523	1,996,055,890.97
2524	1,686,220,181.89

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

ข การค้าและบริการ ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าและร้านบริการขนาดเล็ก กระจายอยู่ทั่วไปทั้งจังหวัด ร้านค้ามักเป็นการขายปลีก ร้านค้าที่จดทะเบียนพาณิชย์ มีจำนวน 1,364 ราย โรงภาพยนตร์ชั้น 1 มีเพียง 2 แห่ง และเป็นโรงภาพยนตร์ชั้น 2 จำนวน 13 แห่ง สำหรับโรงแรมชั้น 1 มีเพียง 1 แห่ง เป็นโรงแรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา โรงแรมชั้น 2 มี 16 แห่ง (ตารางที่ 9)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ประเภท จำนวนร้านค้าและสถานบริการ พ.ศ.2524

ประเภท	จำนวน (ราย)
ร้านค้าที่จดทะเบียนพาณิชย์	1,364
บริษัทจำกัด	46
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล	2
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	110
สถานีบริการน้ำมัน	19
โรงภาพยนตร์ชั้น 1	2
โรงภาพยนตร์ชั้น 2	13
โรงแรมชั้น 1	1
โรงแรมชั้น 2	16

ที่มา: สำนักงานจังหวัดพังงา.

(2) มูลค่าผลิตภัณฑ์และรายได้ประชากร

การเปลี่ยนแปลงมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดพังงาในปี 2519 - 2523 พบว่ามีการผลิตเพิ่มขึ้น สาขาเกษตรเพิ่มจาก 520.4 ล้านบาทเป็น 884.8 ล้านบาท การผลิตขั้นที่ 2 คือเกี่ยวกับอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ.2519 มีมูลค่า 423.9 ล้านบาท และในปี พ.ศ.2523 เพิ่มเป็น 1,056 ล้านบาท การผลิตขั้นที่ 3 เกี่ยวกับการค้าและบริการ พ.ศ.2519 มีมูลค่า 483.9 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2523 เพิ่มเป็น 1,015.1 ล้านบาท เมื่อพิจารณาเป็นร้อยละของสาขาการผลิต ปรากฏว่า พ.ศ.2519 สาขาการผลิตที่มีมูลค่ามากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 36.44 ของสาขาการผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ การผลิตขั้นที่ 3 คิดเป็นร้อยละ

ละ 33.88 การผลิตชั้นที่ 2 มีมูลค่าน้อยที่สุดคือร้อยละ 29.68 พ.ศ.2523 การผลิตสาขาเกษตรคิดเป็นร้อยละ 29.93 ของการผลิตทั้งหมดและลดลงร้อยละ 6.51 สาขาที่ขยายตัวมากที่สุดคือ การผลิตชั้นที่ 2 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.73 เพิ่มจากปี พ.ศ. 2519 ร้อยละ 6.05 สำหรับการผลิตชั้นที่ 3 ร้อยละ 34.34 เพิ่มจากปี 2519 เพียงร้อยละ 0.46

เมื่อพิจารณาการผลิตภายในสาขาเกษตรกรรมตั้งแต่ พ.ศ.2519 - 2522 ค่านกสิกรรมมีมูลค่าสูงที่สุดคือ 340.2 ล้านบาท ในปี 2519 และเพิ่มเป็น 345.5 ล้านบาทในปี 2522 ต่อมาปี 2523 ลดลงเหลือ 322.9 ล้านบาท ซึ่งในปี 2523 ค่าไม่มียุทธศาสตร์สูงกว่าค่านกสิกรรม 155.9 ล้านบาท

การผลิตชั้นที่ 2 คือ เหมืองแร่และขอยหินมีมูลค่าสูงสุดมาตลอดในปี 2519 มีมูลค่า 364.4 ล้านบาท ปี 2523 เพิ่มเป็น 999.7 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2519 ถึง 635.3 ล้านบาท เนื่องจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ขยายตัวอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเหมืองแร่ทางทะเล ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2520 - 2523 มีการพบแหล่งแร่ทางทะเลหลายแห่ง เช่น แหล่งแร่ในบริเวณหมู่บ้านน้ำเค็ม ในอำเภอตะกั่วป่าและที่ตำบลนาไค้ ตำบลบ่อคาน ในอำเภอนายายเหมือง

การผลิตชั้นที่ 3 ในช่วงปี พ.ศ.2519 - 2523 การค้าส่งและค้าปลีกมีมูลค่าสูงสุดมาตลอด ในปี พ.ศ.2519 มีมูลค่า 317.1 ล้านบาท ปี 2523 เพิ่มเป็น 667.7 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2519 ถึง 350.6 ล้านบาท สำหรับการบริการมีมูลค่ารองจากการค้าปลีก ค้าส่ง ปี 2519 มีมูลค่า 85 ล้านบาท ปี 2523 มีมูลค่า 194.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 109.7 ล้านบาท คานที่อยู่อาศัยมีมูลค่าต่ำสุด แต่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น

รายได้เฉลี่ยของประชากรในช่วงปี 2519 - 2523 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้ ปี 2519 มีรายได้เฉลี่ย 9,228 บาท ปี 2520 เพิ่มเป็น 11,779 บาท ปี 2521 เพิ่มเป็น 14,197 บาท ปี 2522 เพิ่มเป็น 15,139 บาท และปี 2523 เพิ่มเป็น 17,160 บาท สาเหตุที่รายได้เฉลี่ยประชากรเพิ่มขึ้น เนื่องจากการผลิตทุกสาขามีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตในชั้นที่ 2 ซึ่งได้มีการทำเหมือง

แร่ และขอยหินเป็นหลัก (ตารางที่ 10 และแผนภูมิที่ 2)

(3) การพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงปี 2520 - 2524 ด้านเอกชนมีการลงทุนในสถานต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการทำเหมืองแร่ทางทะเล มีการลงทุนจากเจ้าของเรือคูกาคาแรมุลคานับพันล้านบาท แต่การใช้เทคโนโลยีที่สูงเกินไปของนักลงทุนทำเหมืองแร่ทางทะเล นับเป็นผลกระทบที่ตามมาในภายหลัง คือ เกิดประชากรพึ่งงาส่วนใหญ่ทำเหมืองแร่ โดยใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่ชาติได้ในระยะยาว แต่เมื่อนักลงทุนจากที่อื่นมาลงทุนโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้แหล่งแร่ลดปริมาณลงอย่างรวดเร็ว และผลประโยชน์ไม่ตกไปสู่จังหวัด เนื่องจากนักลงทุนทำเหมืองในทะเลส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น เมื่อเสร็จสิ้นการทำเหมืองก็อพยพกลับไป ไม่ค่อยมีบทบาททางเศรษฐกิจอีกต่อไป ปัจจุบันปัญหาการว่างงานสูงขึ้น เนื่องจากการทำเหมืองต้องปิดกิจการลงเป็นจำนวนมาก เพราะค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทำเหมืองแร่สูงขึ้น แต่ราคาแร่ตกต่ำ เป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดที่จะต้องแก้ไขต่อไป (แผนภูมิที่ 3)

จากแผนภูมิที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2523 จังหวัดพังงามีรายได้จากการเก็บภาษีสูงขึ้นเรื่อยมา ในปี 2524 รายได้จากภาษีลดลงเพียงเล็กน้อย หลังจากปี 2524 รายได้จากภาษีลดลงอย่างมาก คือ ลดจากปี 2524 ถึง 74.71 ล้านบาท เนื่องจากในช่วงปี 2520 - 2523 เป็นช่วงที่การทำเหมืองแร่บนบกและเหมืองทางทะเลขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการพบแหล่งแร่ทางทะเลหลายแห่ง ทำให้การผลิตสาขาอื่นขยายตัวตาม เช่น การค้า การบริการ ปี 2525 ทรัพยากรแร่ชาติทั้งบนบกและในทะเลเริ่มหมดลง การทำเหมืองประสบปัญหาต้นทุนสูงและไม่คุ้มกับปริมาณแร่ที่ผลิตได้ และไม่สามารถแสวงหาแหล่งแร่แห่งใหม่ได้ รายได้จากภาษีของจังหวัดจึงลดลงอย่างมาก

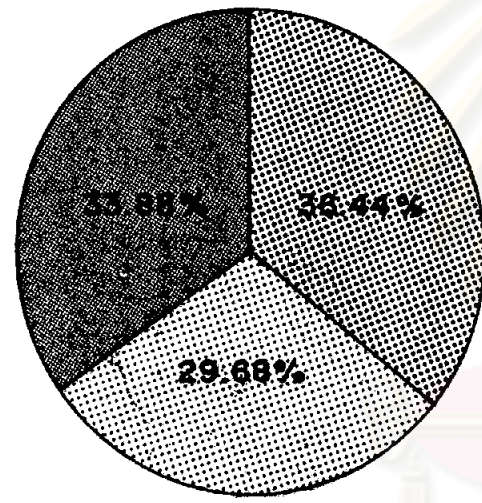

ตารางที่ 10 มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ที่คิดตามราคาปี 2515 ในจังหวัดพังงา จำแนกตาม
สาขาการผลิต พ.ศ. 2519 - 2523 (ลานบาท)

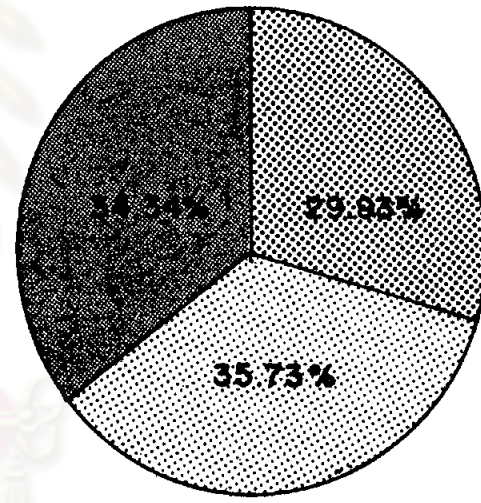
สาขาการผลิต	2519	2520	2521	2522	2523
<u>เกษตรกรรม</u>	520.4	618.9	665.5	665.5	884.8
กสิกรรม	340.2	410.5	289.4	345.5	322.9
ปศุสัตว์	39.8	37.1	38.6	40.2	40.3
ประมง	28.1	32.0	49.3	51.3	42.8
ป่าไม้	112.3	139.3	288.2	228.5	478.8
<u>การผลิตขั้นที่ 2</u>	423.9	650	919.2	993.7	1056
เหมืองแร่และขอยหิน	364.4	532.3	776.2	940.7	999.7
อุตสาหกรรม	24.3	26.7	30.0	34.9	28.4
ก่อสร้าง	30.1	86.0	108.6	13.0	22.0
การไฟฟ้าและประปา	5.1	5.0	4.4	5.1	5.9
<u>การผลิตขั้นที่ 3</u>	483.9	605.8	733.1	877.9	1015.1
การคมนาคมขนส่ง	42.7	42.0	51.3	63.2	69.6
การค้าส่งและปลีก	317.1	414.5	497.6	558.1	667.7
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจสงฆ์หาภิรมทรัพย์	9.3	13.5	20.6	31.8	35.6
ที่อยู่อาศัย	8.3	8.4	9.1	9.9	10.2
การบริหารราชการ และป้องกันประเทศ	21.5	24.0	25.4	34.6	37.3
การบริการ	85.0	103.4	129.1	180.3	194.7
มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ใน จว.	1428.2	1874.7	2317.8	2537.1	2955.9
รายได้เฉลี่ยประชากร (บาท)	9,228.-	11,779.-	14,197.-	15,139.-	17,160.-

ที่มา.- รายงานสถิติจังหวัดพังงา 2523

แผนภูมิ 2 แสดงผลิตภัณฑ์จังหวัดพังงา พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2523

พ.ศ. 2519

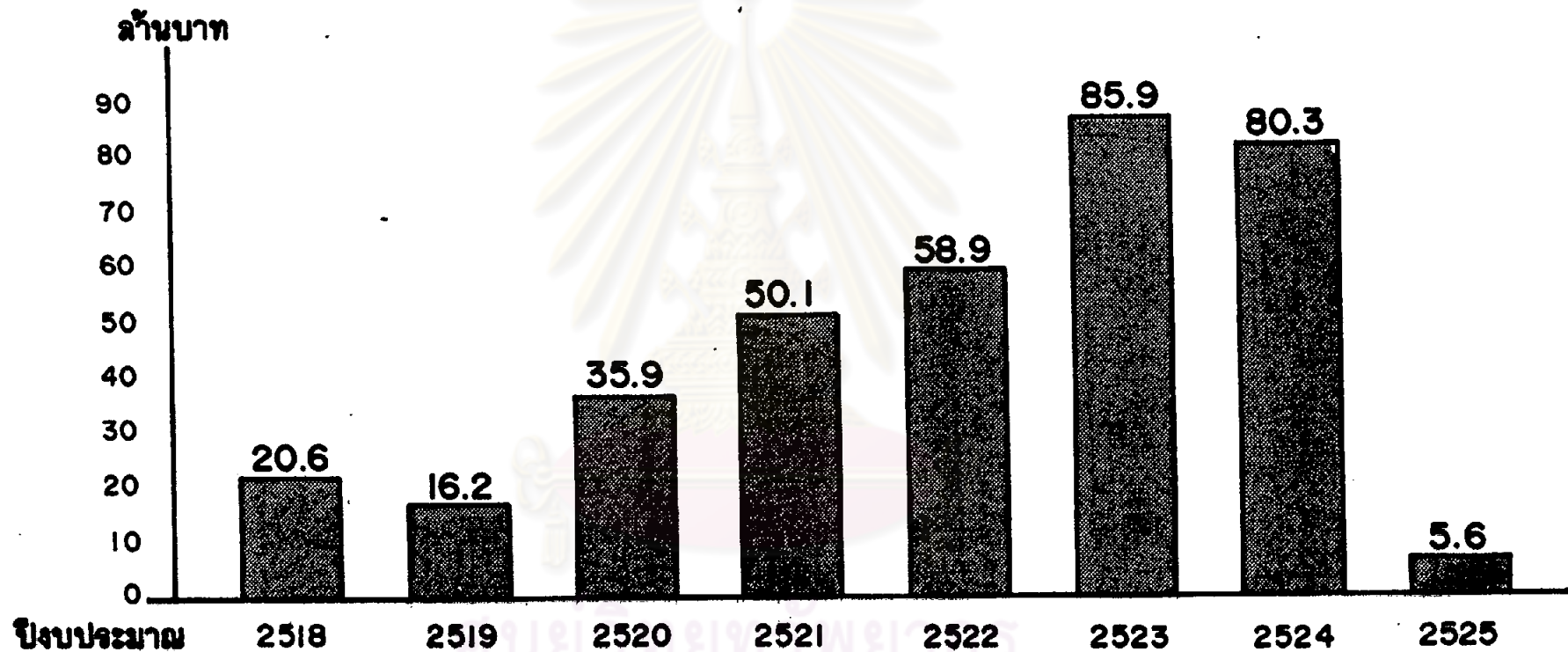

พ.ศ. 2523

เกษตรกรรม
  อุตสาหกรรม
  การค้าและบริการ

แผนภูมิ 3 เปรียบเทียบรายได้จากภาคีอากรของจังหวัดพังงา

ที่มา คลังจังหวัดพังงา ปี 2525

3.2 สภาพทั่วไปของอำเภอตะกั่วป่า

3.2.1 ประวัติศาสตร์

อำเภอตะกั่วป่า เดิมเป็นเมืองเรียกว่า เมืองตะกั่วป่า เป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกภาคใต้ของประเทศไทยมาแต่โบราณกาล และเป็นเมืองซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมาพร้อม ๆ กับเมืองนครศรีธรรมราช เมืองไทรบุรี ชาวพื้นเมืองเดิมเป็นชาวป่าพวกหนึ่ง เรียกว่า ชาวโค คอมาชวามาอาศัยอยู่โดยอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในดินแดนแถบนี้ ราว พ.ศ. 200 - 300 พระเจ้าอโศกมหาราช จักรพรรดิแห่งประเทศอินเดียโดยยกกองทัพมาปราบแคว้นกสิงคราชนในอินเดียตะวันออกเฉียงใต้จนพวกกสิงคราชนบางพวกอพยพจากถิ่นฐานเดิมมาขึ้นที่เมืองตะกั่วป่า และเมืองใกล้เคียง เช่น ตะกั่วทุ่ง และถลาง เป็นต้น ชาวกสิงคราชนเหล่านี้ได้นำอาจารย์ผู้มีความรู้ต่าง ๆ มาเผยแพร่ในดินแดนแถบนี้ด้วย ดังปรากฏหลักฐานการชกพบศิลาจารึกอักษรเทมปี และรูปหินสลักเป็นเทวรูปจำนวน 3 องค์ ที่ปากเวียง (เมืองตะกั่วป่าเดิม) ประชาชนเรียกเทวรูป 3 องค์นี้ว่า พระนารายณ์ พระลักษมณ์และนางสีดา เทวรูปทั้ง 3 องค์นี้เป็นปฏิมากรรมของอินเดีย จากหลักฐานนี้แสดงให้เห็นว่า เมืองตะกั่วป่าได้ติดต่อกับประเทศอินเดียมาเป็นเวลานาน และเป็นเมืองท่าสำคัญซึ่งขนถ่ายชาติทางตะวันตก รุจักดี โดยเฉพาะชาวอินเดีย มีหลักฐานในหนังสือมลินทปัญหา ชาวอินเดียเรียกเมืองนี้ว่า ทกโกล หรือ ทกโกล ในภาษาบาลี และทกุล ในภาษาสิงหล นอกจากนั้นยังมีชนชาติกรีก อหรับและเปอร์เซีย เข้ามาคิดคอคอชชาย จากจดหมายเหตุของปโตเลมี เรียกเมืองนี้ว่า ตะโกลา อหรับเรียกเมืองนี้ว่า กะกุลละ คำว่าทกุลในภาษาสิงหลแปลว่า กระวาน เหตุที่โคเรียกชื่อคังนี้สันนิษฐานว่าเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยเครื่องเทศ เดิมเมืองตะกั่วป่าอยู่ในความปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเมืองเอกของเมืองศรีวิชัย ราว พ.ศ. 1832 ชนชาติไทยได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในสุวรรณภูมิ และมีอำนาจมากขึ้นไครครอบครองเมืองนครศรีธรรมราช และเมืองตะกั่วป่าซึ่งขึ้นอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมา พ.ศ. 2435 ได้มีการแบ่งการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ เป็นมณฑล เมืองตะกั่วป่ามีฐานะเป็นจังหวัดอยู่ในความปกครองของมณฑลภูเก็ต

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2474 เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ รัชกาลที่ 7 ได้มีพระบรมราชโองการให้ยุบจังหวัดตะกั่วป่าเป็นอำเภอ และเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอ "ตะลาคใหญ่" ขึ้นตรงต่อจังหวัดพังงา ต่อมาทางราชการเห็นว่าควรจะรักษาชื่อเดิมของตะกั่วป่าไว้ จึงเปลี่ยนชื่ออำเภอตะลาคใหญ่เป็นอำเภอตะกั่วป่า จนถึงปัจจุบัน

3.2.2 สภาพทางกายภาพ

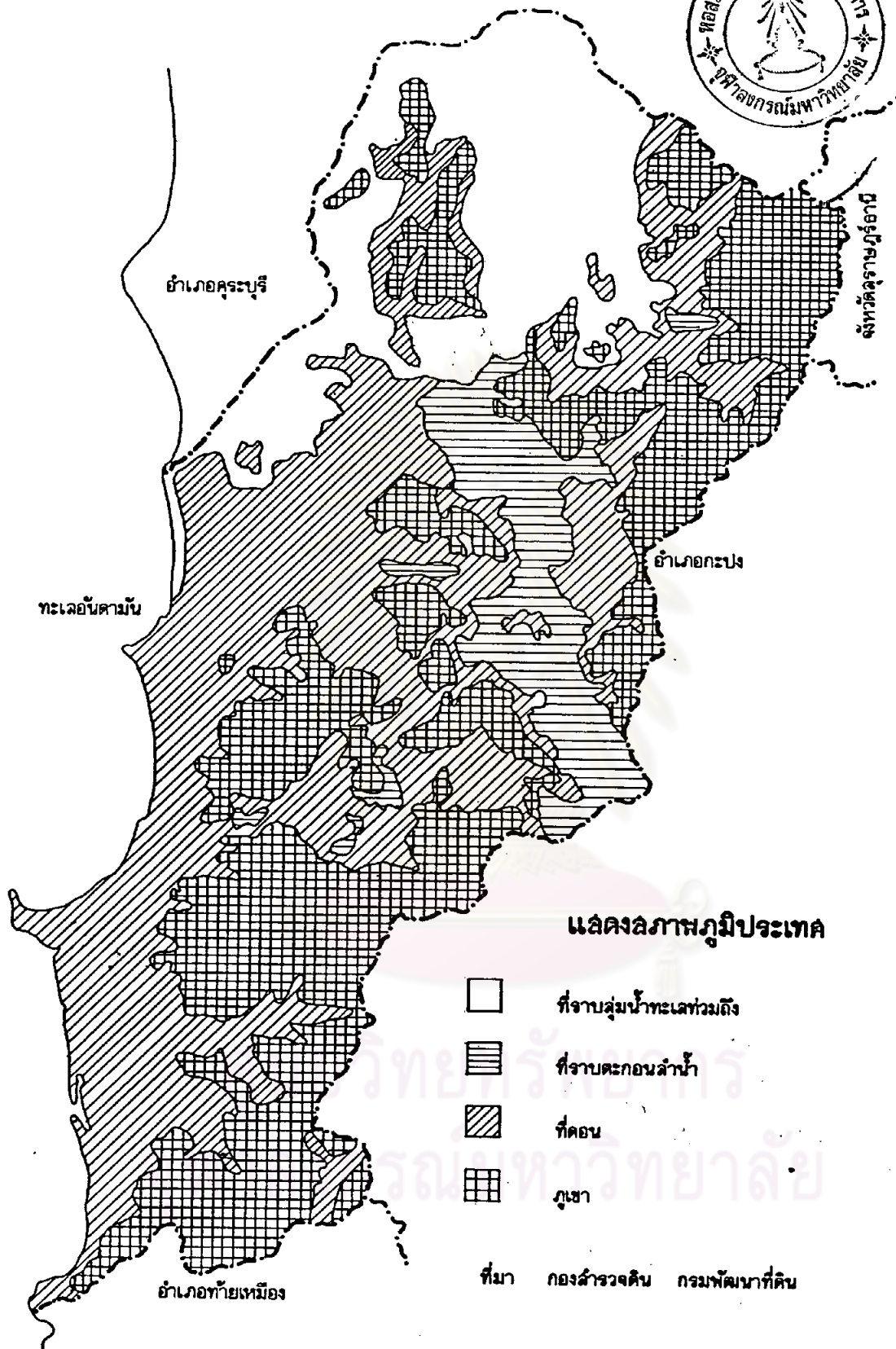
(1) ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอตะกั่วป่ามีพื้นที่ 475 ตารางกิโลเมตร ซึ่งพื้นที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของจังหวัดพังงา ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน มีความยาวในแนวทิศเหนือ-ใต้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา
ทิศใต้	"	อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
ทิศตะวันออก	"	อำเภอกะปง จังหวัดพังงา และ อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันตก	"	ทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

(2) ลักษณะภูมิประเทศ (แผนที่ 6) สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขา ที่ลอน พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลุ่ม ๆ คอน ๆ มีพื้นที่ป่าชายเลนเป็นที่ลุ่มที่น้ำทะเลท่วมถึง อยู่ทางตอนเหนือของอำเภอซึ่งติดกับอำเภอกระบุรี ที่ราบลุ่มแม่น้ำมีเพียงเล็กน้อย ตั้งแต่บริเวณแม่น้ำตะกั่วป่าตอนเหนือลงมาทางคานตะวันออกและต่อไปยังอำเภอกะปง ภูเขาส่วนใหญ่อยู่ในคานทิศตะวันออกของอำเภอตะกั่วป่าในแนวเหนือ-ใต้ และเป็นภูเขาคอเนื่องกับภูเขาในเขตอำเภอกะปง (แผนที่ 7)

(3) สภาพดินฟ้าอากาศ อำเภอตะกั่วป่ามีฝนตกชุกเกือบตลอดปี สภาพดินฟ้าอากาศแบ่งออกได้เป็น 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน

กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, พยานีบท้องที่, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชการส่วนท้องถิ่น, 2521).

แสดงสภาพภูมิประเทศ

- ที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง
- ที่ราบตะกอนน้ำ
- ที่ดอน
- ภูเขา

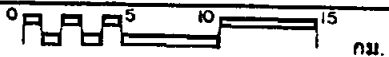
ที่มา กองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน

— ชายฝั่งทะเล   - - - เขตอำเภอ   - - - - - เขตจังหวัด

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

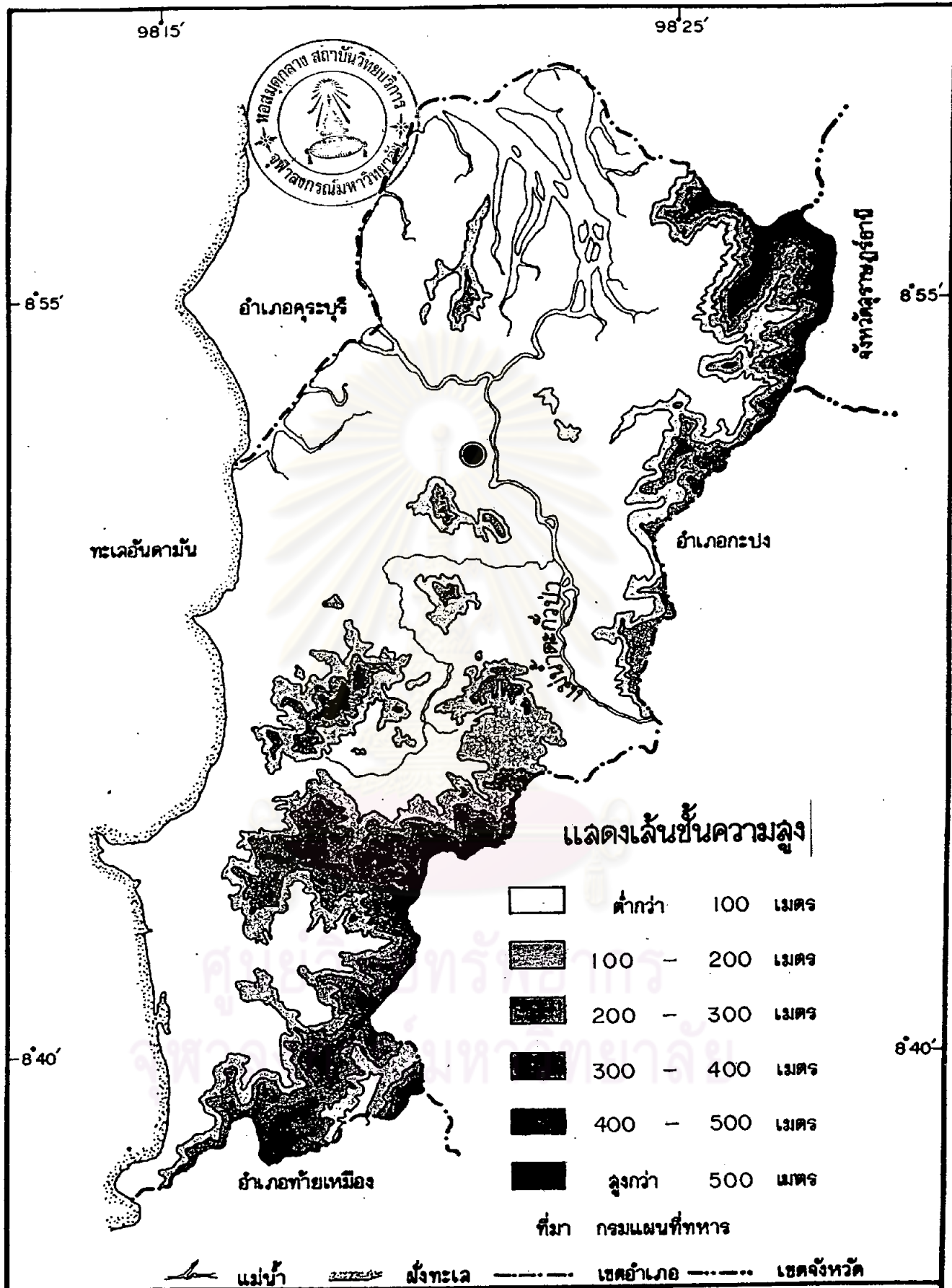

โดย : นางฉวอรใจ อุ่นลกุล   ภาควิชาผังเมือง   บัณฑิตวิทยาลัย   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน 1 : 200,000

แผนที่ 6

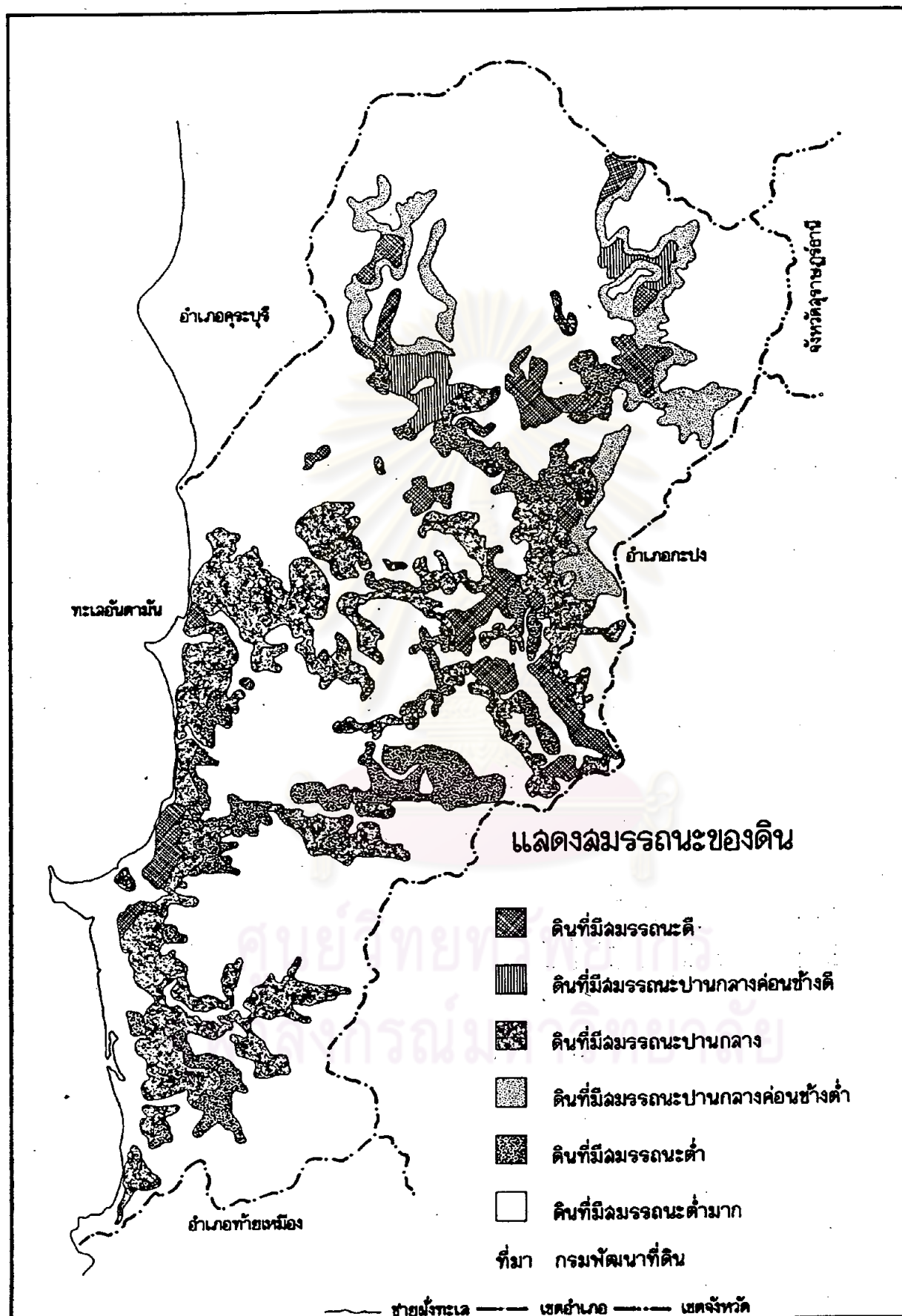

ถึงเดือน เมษายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม สภาพอากาศ โดยทั่วไป ฤดูฝนฝนตกชุก อากาศชุ่มชื้น ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน และมีฝนตกบ้าง จากสถิติของสถานีตรวจอากาศอำเภอตะกั่วป่าในช่วง 12 ปี (2513 - 2524) พบว่าปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี 4,326.75 มิลลิเมตร และอุณหภูมิเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 26 - 29 องศาเซลเซียส

(4) ลักษณะดิน ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย ดินที่มีสมรรถนะดี และสมรรถนะปานกลางมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นดินที่มีสมรรถนะต่ำมาก (แผนที่ 8) และสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ดินที่มีสมรรถนะต่ำมากขยายตัวเป็นพื้นที่กว้างขวาง เนื่องจากการทำเหมืองแร่ ทำให้ดินที่มีแร่ธาตุอาหาร เหมาะแก่การเกษตร เปลี่ยนสภาพเป็นดินเหมืองแร่ เกา หรือดินที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว (Mine Spoil Land) ซึ่งเป็นดินที่ไม่มีโครงสร้างหรือมีโครงสร้างเลวมาก อนุภาคของดินจะถูกระบายเพื่อแยกเอาแร่ ออก สารอินทรีย์และธาตุอาหารพืชจึงถูกระบายออกไป ทำให้ดินประเภทนี้ไม่สามารถปลูกพืชทั่ว ๆ ไปได้

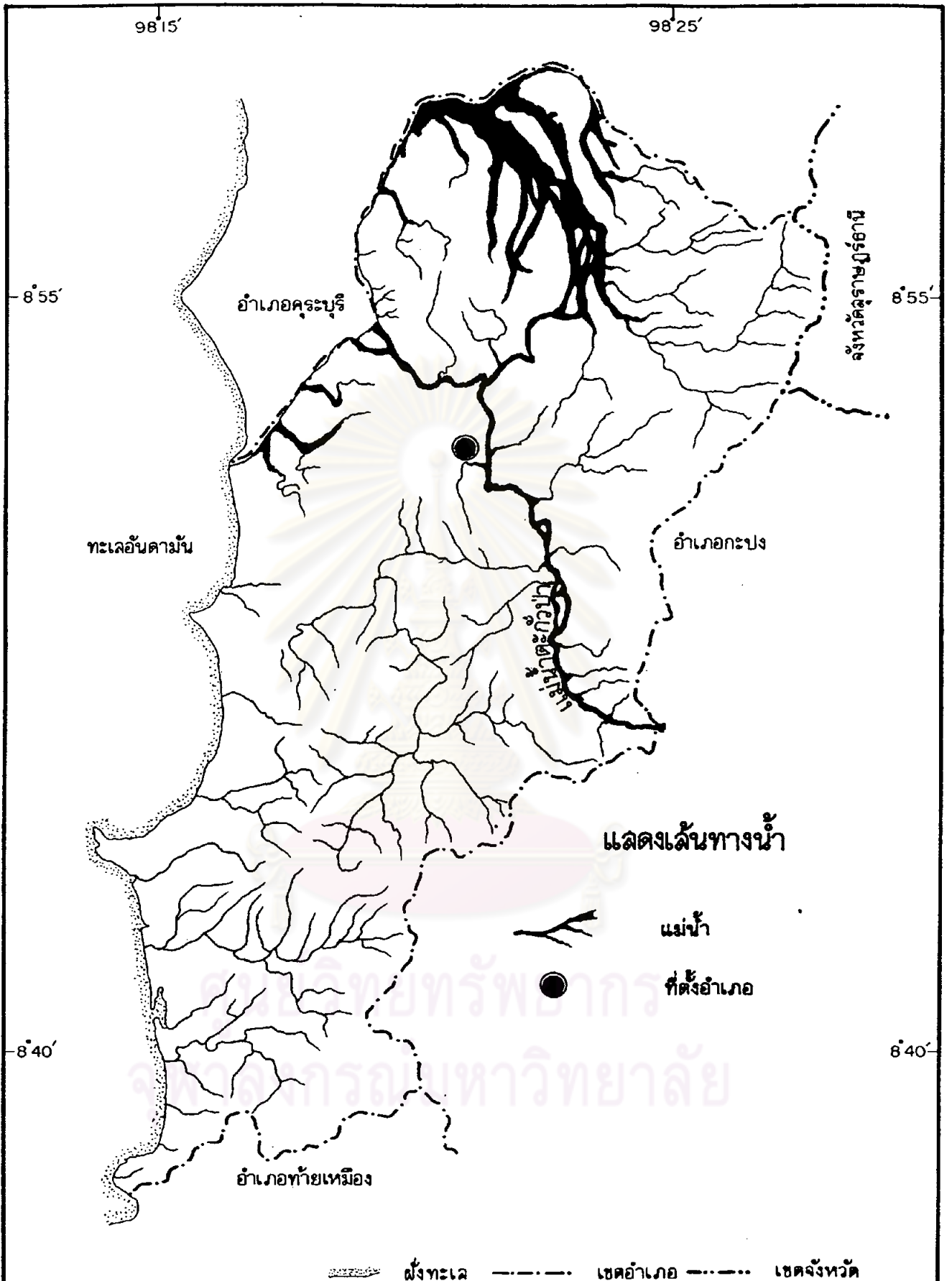
(5) แหล่งน้ำ แม่น้ำสำคัญซึ่งเป็นแม่น้ำหลักของอำเภอตะกั่วป่า คือแม่น้ำตะกั่วป่า (แผนที่ 9) ไหลมาจากอำเภอตะปง ผ่านตำบลคำด้วง บางไทร โศกเคียน ตะกั่วป่า และบางนายสี ลงสู่ทะเลอันดามัน แม่น้ำสายนี้เคยใช้ในการคมนาคมได้ แต่ปัจจุบันแม่น้ำคั้นเขินและชนชน เนื่องจากทรายและตะกอนจากการทำเหมืองแร่ถูกพัดพามาขังถมใน แม่น้ำ ทำให้แม่น้ำมีสภาพไม่เหมาะแก่การคมนาคม

(6) สภาพพืชพันธุ์ธรรมชาติ พื้นที่ของอำเภอตะกั่วป่าอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าบก และป่าชายเลน สำหรับป่าบกปี พ.ศ. 2524 มีเนื้อที่ประมาณ 221.83 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นป่าดงดิบชื้น มีไม้มีค่าทางานาชนิด เช่น ไม้ยาง ไม้ยูง ไม้ตะเคียนคาง ๆ สภาพป่าโดยทั่วไปอยู่ในบริเวณภูเขาที่สลับซับซ้อน ปัจจุบันสภาพป่าเริ่มถูกบุกรุกทำลาย เพื่อใช้ เป็นพื้นที่ทำเหมือง พื้นที่เกษตร และอื่น ๆ

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ดิษยากรณ์อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

	โดย: นางอรุณโรจน์ อุ่นลกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แผนที่
		8
มาตราส่วน 1 : 200,000		

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

	โดย: นางลาวอรไท อุบลกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		แผนที่ 9
	0 5 10 15 กม.	มาตรการ่วน 1:200,000	

ป่าเลนในอำเภอตะกั่วป่า มีเนื้อที่ประมาณ 46.78 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้โกงกาง ไม้ตะปอน ป่าสงวนแห่งชาติปี พ.ศ.2524 มี 5 แห่ง คือ (แผนที่ 10)

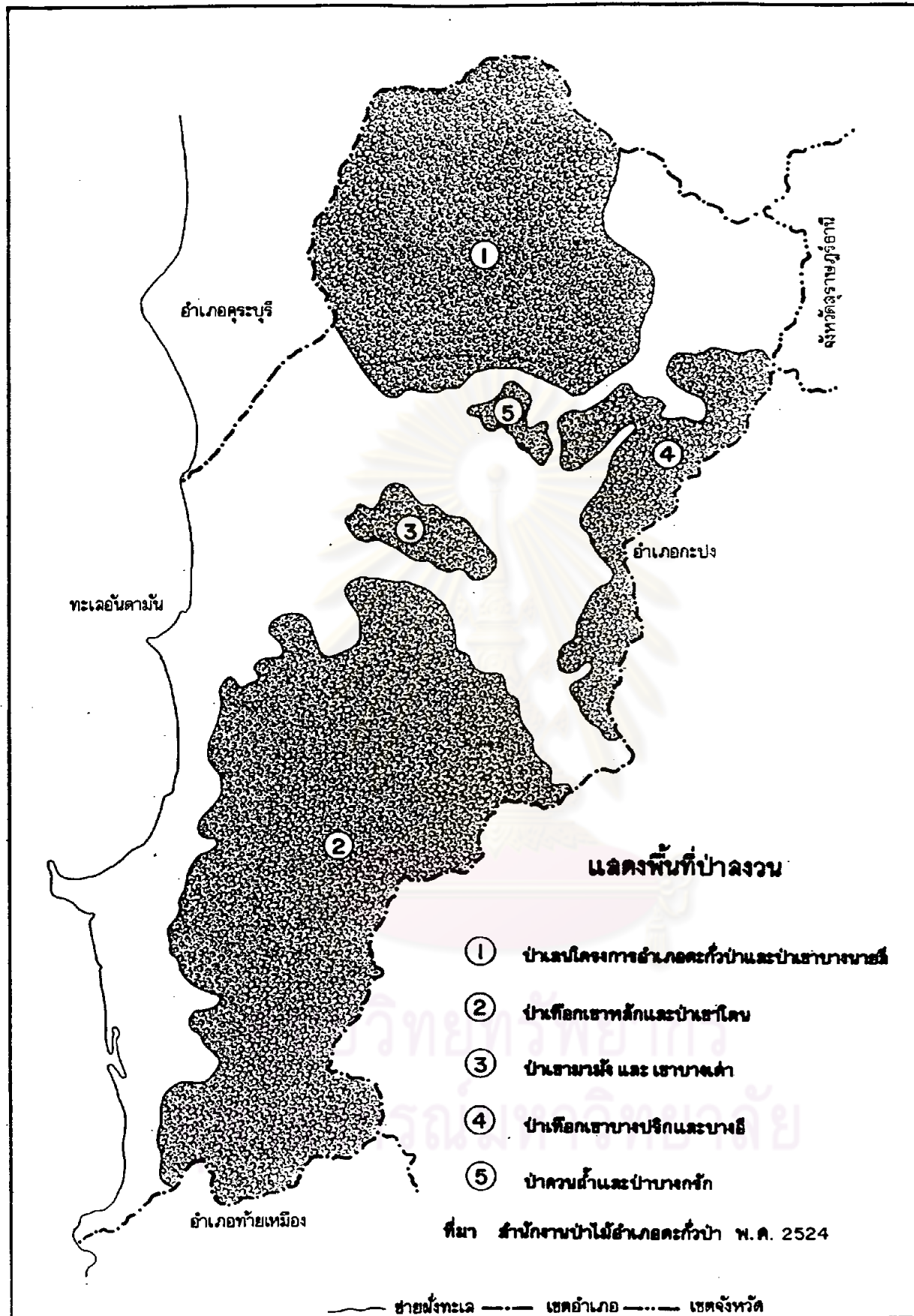
1. ป่าเลนโครงการอำเภอตะกั่วป่าและป่าเขาบางนายสี เนื้อที่ 60,250 ไร่
2. ป่าเหือกเขาหลักและป่าเขาโตน เนื้อที่ 89,590 ไร่
3. ป่าเขามามังและเขาบางเตา เนื้อที่ 4,250 ไร่
4. ป่าเหือกเขาบางปรึกและบางอี เนื้อที่ 24,275 ไร่
5. ป่าคนดำและป่าบางกรัก เนื้อที่ 1,519 ไร่

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพังงา

(7) ภัยธรรมชาติ อุทกภัยเกิดเป็นประจำทุกปี ในพื้นที่บางแห่ง โดยเฉพาะในบางส่วนของ เขตเทศบาล เมืองตะกั่วป่าจะท่วมทุกปี เนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ในเขตมรสุม มีฝนตกมาก ประกอบกับแม่น้ำลำคลองตื้นเขิน ทำให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย แต่ความเสียหายมีไม่มากนัก

(8) การใช้ที่ดิน (แผนที่ 11) อำเภอตะกั่วป่ามีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 475 ตารางกิโลเมตร จากการสำรวจและแปลภาพถ่ายทางอากาศของอำเภอตะกั่วป่า โดยกองสำรวจที่ดินและผังวางแผนการใช้ที่ดิน กองจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน ในปี พ.ศ.2523 อำเภอตะกั่วป่ามีพื้นที่เหมืองแร่ 21,731 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.32 พื้นที่ชุมชน 2,256

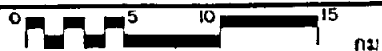
พื้นที่เหมืองแร่จากแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของการสำรวจและวางแผนการใช้ที่ดินปี พ.ศ.2523 เป็นพื้นที่โดยประมาณ ซึ่งมีพื้นที่น้อยกว่าความเป็นจริง เนื่องจากพื้นที่เหมืองแร่โคกภูนิบรวมอยู่ในพื้นที่สวนยางพารา และพื้นที่ป่าไม้ ตัวเลขของพื้นที่เหมืองแร่จึงต่ำกว่าความเป็นจริง ดังนั้นในการศึกษาเรื่องพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว จึงยึดถือตัวเลขของกองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดินเป็นหลัก เนื่องจากเป็นข้อมูลการแปลภาพถ่ายทางอากาศ และมีการสำรวจประกอบอย่างละเอียด

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

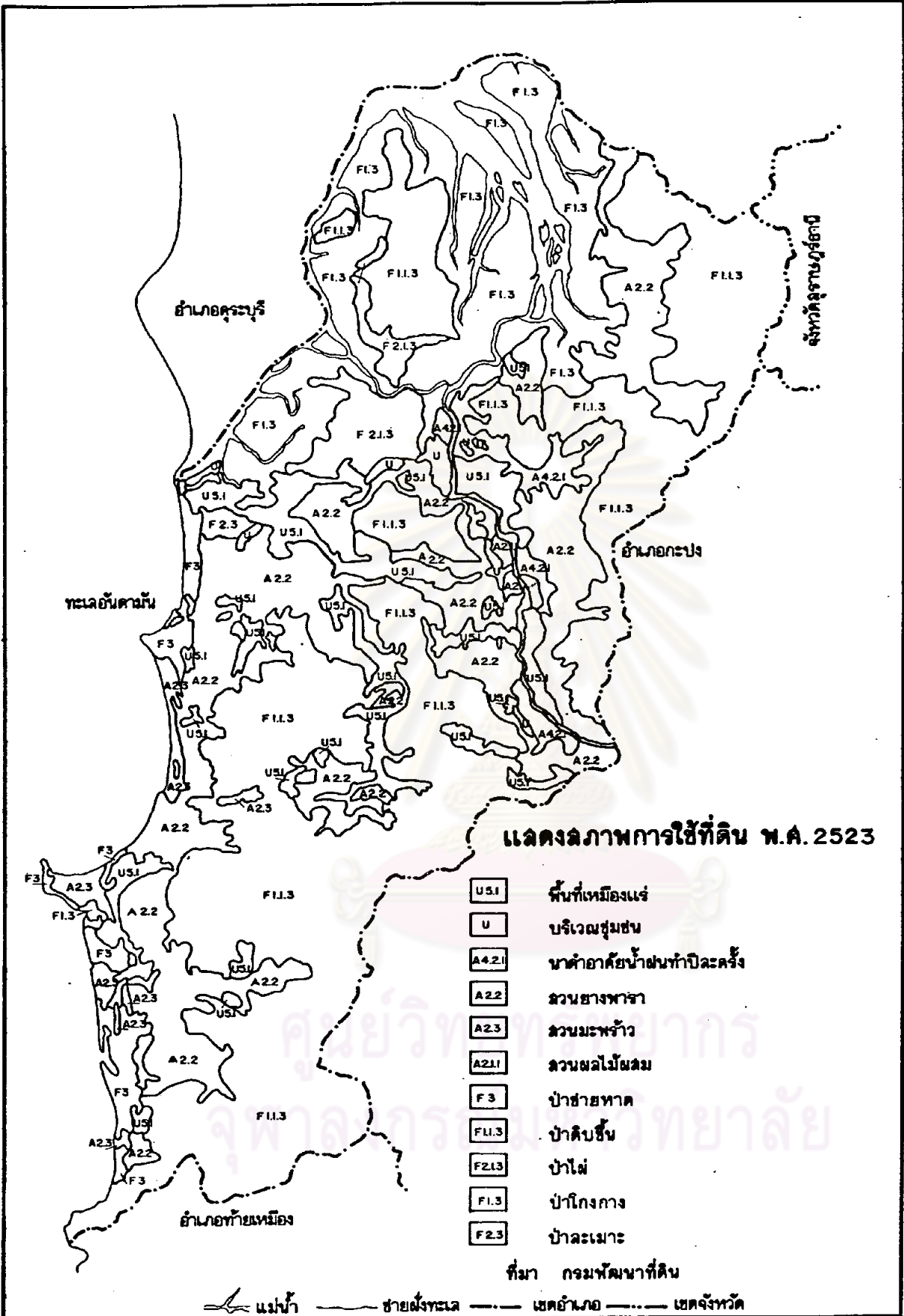

โดย : นางลาวอรไท อุ่นลกุล   ภาควิชาผังเมือง   บัณฑิตวิทยาลัย   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน 1 : 200,000

แผนที่ 10

แสดงสภาพการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2523

- U5.1 พื้นที่เมืองแรม
- U บริเวณชุมชน
- A4.2.1 หนาค้าอาศัยน้ำฝนทำปีละครั้ง
- A2.2 สวนยางพารา
- A2.3 สวนมะพร้าว
- A2.1.1 สวนผลไม้ผสม
- F3 ป่าชายหาด
- F1.1.3 ป่าดิบชื้น
- F2.1.3 ป่าไผ่
- F1.3 ป่าโกงกาง
- F2.3 ป่าละเมาะ

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน

แม่น้ำ ชายฝั่งทะเล เขตอำเภอ เขตจังหวัด

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

	โดย: นางจวกรัตน์ คุ้มสกุล ภาควิชาผังเมือง ปณิศจิตวิทยาชัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แผนที่
		มาตรฐาน 1 : 200,000

ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 179,639 ไร่ แหล่งน้ำมีประมาณ 16,655 ไร่ พื้นที่เกษตร 76,594 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่น้อยมาก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศและลักษณะดิน เป็นขรุขระคึกในการประกอบอาชีพเกษตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา เนินเขา ที่ค่อนข้างมีที่ราบริมแม่น้ำเพียงเล็กน้อย และการทำเหมืองแร่ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรได้รุกไล่พื้นที่ประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะพื้นที่สวนยางพารา พื้นที่นา เป็นสาเหตุให้พื้นที่เกษตรมีแนวโน้มลดลง

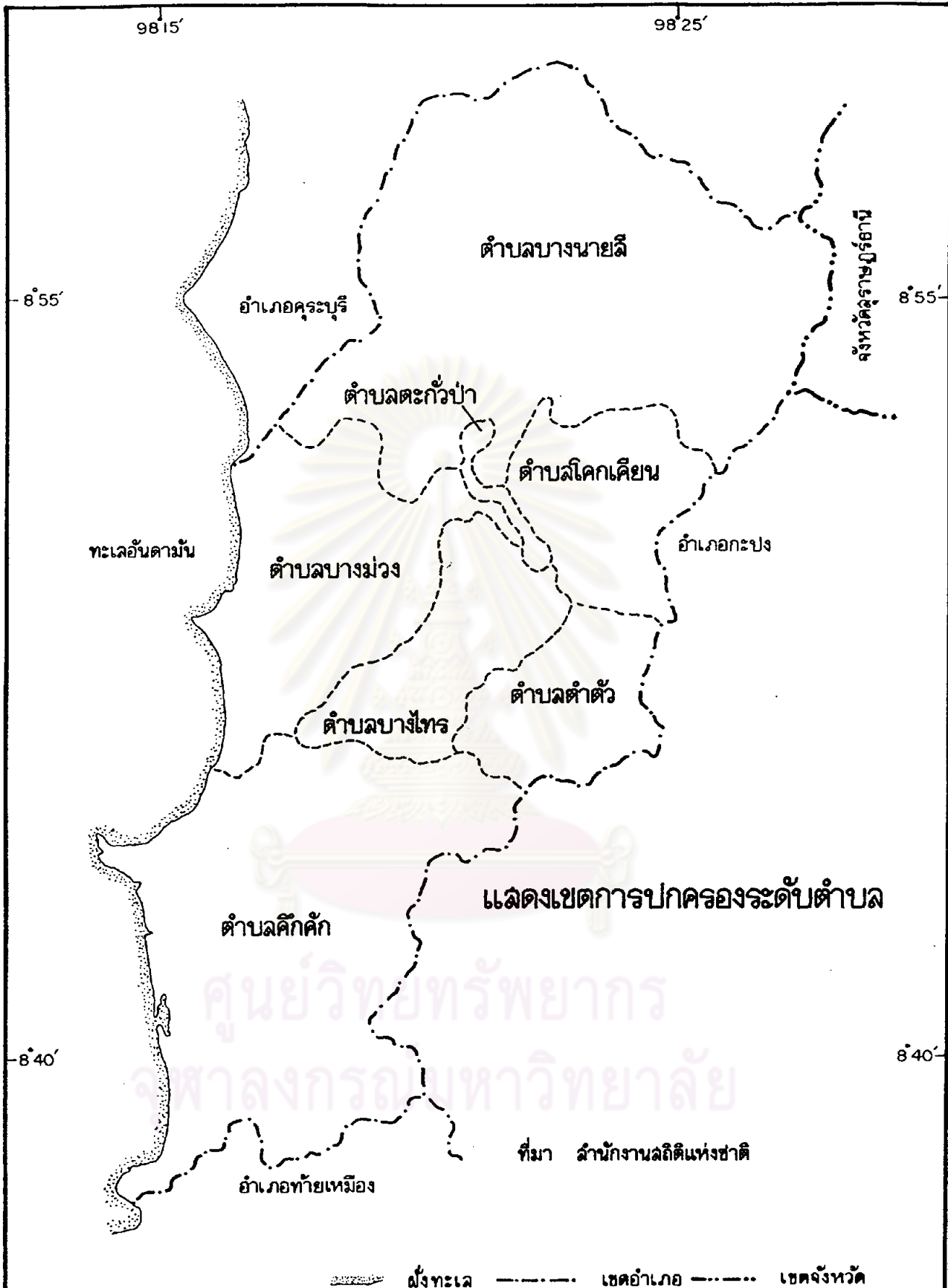
การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรใน พ.ศ. 2523 นั้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นส่วนยางพารา เป็นพื้นที่ประมาณ 65,283 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งเดิมเป็นยางพันธุ์พื้นเมือง แต่ปัจจุบันมีการขยายพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูงขึ้น พื้นที่สวนยางพาราในปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เหมืองแร่ไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากบริเวณสวนยางพาราที่สำรวจพบว่าสามารถทำเหมืองได้ จะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงกว่าการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมประเภทอื่น

สำหรับการทำนา มีพื้นที่เพียง 6,175 ไร่ หรือร้อยละ 8 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ และผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในอำเภอ คงอาศัยผลผลิตจากจังหวัดอื่น การทำสวนมะพร้าว มีพื้นที่ปลูกมะพร้าว 4,275 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6 และเป็นพื้นที่ทำสวนผลไม้ประมาณ 861 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1

(9) การแบ่งเขตการปกครอง (แผนที่ 12) อำเภอตะกั่วป่าแบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล คือ ตำบลตะกั่วป่า ตำบลนางายสี ตำบลบางม่วง ตำบลคึกคัก ตำบลโคกเคียน ตำบลบางไทร และตำบลคำคว ในระคับหมู่บ้านแบ่งการปกครองออกเป็น 44 หมู่บ้าน ตำบลที่ไม่มีหมู่บ้าน คือ ตำบลตะกั่วป่า ซึ่งเป็นตำบลในเขตเทศบาล

3.2.3 สภาพเศรษฐกิจ

(1) โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 2 ภาคคือ ภาคเกษตรกรรม และภาคนอกเกษตรกรรม

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

	โดย: นางฉวอรโท อุ่นกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แผนที่ 12
	0 15 กม. มาตรการวง 1 : 200,000	

(1.1) ภาค เกษตรกรรม

ก. การทำสวนยางพารา ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของอำเภอตะกั่วป่า มีการปลูกลงมาเป็นเวลานานถึง 50 ปี สภาพภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศของอำเภอตะกั่วป่า เหมาะแก่การทำสวนยางพารา แต่ช่วงฤดูฝนมีฝนตกชุกเกินไป เป็นสาเหตุให้ช่วงเวลาที่สามารถกรีดยางได้ลดลง ตามปกติสามารถกรีดยางได้ประมาณ 120 วันต่อปี อำเภอตะกั่วป่ามีเนื้อที่ทำสวนยางประมาณ 65,283 ไร่ มีทั้งยางพันธุ์ใหม่และพันธุ์พื้นเมืองซึ่งให้ผลผลิตประมาณเดือนละ 500,000 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 5 ล้านบาท ปัจจุบันมีแนวโน้มการปลูกยางพันธุ์ใหม่เพิ่มขึ้น

ข. การทำสวนมะพร้าว มะพร้าว เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญรองจากยางพารา มีการปลูกรมะพร้าวอย่างกว้างขวางทางบริเวณคาบสมุทรตะกั่วป่าของอำเภอตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน ผลผลิตเฉลี่ย 750 ผลต่อไร่

ค. การทำนา ปลูกพืชไร่และพืชผักในปี พ.ศ. 2521 อำเภอตะกั่วป่ามีการทำนาเป็นพื้นที่ 3,018 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่และพืชผัก 209 ไร่² เห็นได้ว่าพื้นที่ทำการเกษตรมีน้อยมาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร ประกอบกับการทำเหมืองแร่มีแรงจูงใจประชาชนมากกว่าอาชีพการเกษตร และพื้นที่เหมืองแร่ขยายตัวไปรุกรานพื้นที่เกษตร เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรไม่เพียงพอแก่ความต้องการในท้องถิ่น และมีปัญหาน้ำท่วม การขาดความรู้ความชำนาญ ขาดเงินทุนที่จะนำมาปรับปรุงด้านการ

¹ แผนพัฒนาอำเภอตะกั่วป่า 2525 - 2529.

² สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสำมะโนการเกษตร ปี 2521, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2521), หน้า 24.

เกษตร ทำให้ผลผลิตทางการ เกษตรตกต่ำ

ง. การปศุสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมาก คือ ไก่ และสุกร นิยมเลี้ยงแบบครอบครัวขนาดเล็ก มีฟาร์มเลี้ยง 3 แห่ง คือ ฟาร์มโชคเจริญเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ 250 ตัว ไก่พันธุ์เนื้อและพันธุ์ไข่ประมาณ 30,000 ตัว ฟาร์มวีระพันธุ์เลี้ยงสุกรประมาณ 160 ตัว และฟาร์มเลี้ยงโคพันธุ์อเมริกันบรามัน ประมาณ 60 ตัว ปัจจุบันยังมีปัญหาซากแคว้นสัตว์ที่จะใช้บริโภค เนื่องจากซากพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดี อาหารสัตว์มีราคาสูง ซากความรุ้ความชำนาญ เงินทุน การสุขาภิบาลสัตว์ไม่ดีพอ

จ. การประมง อาเภอตะกั่วป่ามีลักษณะภูมิประเทศที่มีชายฝั่งทะเลยาวเหยียดตามแนวฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้ห่อคุมสมบูรณ์ไปควยสัตว์น้ำนานาชนิด มีการประมงอย่างกว้างขวางทั้งประมงน้ำตื้นและน้ำลึก ปัจจุบันผลกระทบจากการทำเหมืองทั้งทางบกและทางทะเลทำให้สัตว์น้ำลดจำนวนลง เป็นจำนวนมาก (ตารางที่ 11) ประกอบกับต้นทุนในการประมงสูงขึ้น เนื่องจากวิกฤตการณ์ของน้ำมัน ทำให้ผลผลิตจากการประมงมีแนวโน้มลดลง ประชาชนจึงหันมานิยมการ เพาะ เลี้ยงสัตว์น้ำประเภทปลา กุ้ง ปลานิล ปลาสวาย ปลาทะเพียนขาว และกุ้งก้ามกราม โดยเริ่มนิยมเลี้ยงกันในชุมชนเมืองในบริเวณพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว เจ้าหน้าที่ในอำเภอได้ให้การสนับสนุนโดยการแจกจ่ายพันธุ์ปลาแก่ประชาชน เพื่อเป็นการ เพิ่มรายได้ แต่เป็นเพียงขั้นแรกเริ่มการ เพาะ เลี้ยง

ตารางที่ 11 แสดงปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ (กิโลกรัม)

ชนิดสัตว์น้ำ	พ.ศ. 2522	พ.ศ. 2525
ปลา	6,520,000	4,830,000
กุ้ง	30,000	6,000
ปู	40,000	30,000
ปลาหมึก	100,000	70,000

ที่มา.— สำนักงานประมงอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนน้ำมีจำนวนลดลง ปริมาณที่จับได้ก็มี
แนวโน้มลดลง เป็นสาเหตุให้ราคาสัดส่วนน้ำสูงขึ้น

จ. การเผาถ่านและการทำไม้แปรรูป ทรัพยากรป่าไม้ของอำเภอตะกั่ว
ป่ามีอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าบกและป่าชายเลน จึงมีการประกอบอาชีพการเผาถ่านและ
การทำไม้แปรรูปอย่างกว้างขวาง มีโรงงานแปรรูปไม้ควยเครื่องจักร ขนาด 10-20
แรงมา 3 โรงงาน ขนาด 41-60 แรงมา 2 โรงงาน มีโรงค้าไม้แปรรูป 7 โรง
งาน โรงงานเตาเผาถ่าน จำนวน 6 แห่ง มี 22 เตา เป็นเตาเผาถ่านขนาดความ
จุ 101 - 200 ลูกบาศก์เมตร 11 เตา และขนาดความจุ 201 - 300 ลูกบาศก์เมตร
11 เตา ถ่านที่ผลิตได้จำหน่ายภายในท้องถิ่น ทางจังหวัดและส่งออกขายประเทศ
มาเลเซีย และสิงคโปร์

(1.2) ภาคนอกเกษตรกรรม

ก. การทำเหมืองแร่ เนื่องจากจังหวัดพังงาอุดมสมบูรณ์ด้วย
ทรัพยากรแร่ธาตุ ซึ่งสามารถผลิตได้มากที่สุดในภาคใต้ มีพื้นที่ประทานบัตรในการทำ
เหมืองแร่ประมาณ 175,792 ไร่ หรือ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมด แร่คัมภีร์มีอยู่ทั่วไป
โดยเฉพาะที่อำเภอตะกั่วป่า มีปริมาณแร่คัมภีร์มากที่สุดในจังหวัดพังงา พื้นที่ประทาน
บัตรในการทำเหมืองแร่นับว่ามีประมาณ 81,632 ไร่ (ไม่รวมเนื้อที่เหมืองแร่ที่ผิด
กฎหมาย) ในช่วงปี 2518 - 2523 มีการประกอบอาชีพการทำเหมืองแร่ทางทะเล
มากขึ้น โดยเฉพาะในปี 2523 อำเภอตะกั่วป่าผลิตแร่คัมภีร์โดยวิธีการทำเหมืองทาง
ทะเล คือ เหมืองเรือสูบล้อประมาณ 9,760.5 เมตริกตัน รองลงมาคือวิธีการ
เหมืองสูบ-ฉีก ผลิตได้ประมาณ 3,500.5 เมตริกตัน ผลผลิตแร่คัมภีร์ทั้งหมดประมาณ
14,190 เมตริกตัน ในจังหวัดพังงาผลิตแร่คัมภีร์ได้ประมาณ 13,448.9 เมตริกตัน
รองลงมาจากอำเภอตะกั่วป่า (ตารางที่ 12)

สำนักงานป่าไม้ จังหวัดพังงา

ตารางที่ 12 ผลผลิตแร่คัมภในจังหวัดภาคใต้แยกตามวิธีการทำเหมือง พ.ศ.2523

(เมตริกตัน)

จังหวัด	เรือสูบล	เรือขุด		สูบ-ฉีด	แล่น	อื่น ๆ	รวม
		บนบก	ในทะเล				
ตะกั่วป่า	9,760.5	227.8	125.4	3,500.5	265.6	310.2	14,190.0
พังงา	9,818.5	229.8	2247.1	884.9	59.4	209.2	13,448.9
ภูเก็ต	-	105.5	1802.5	1634.1	68.3	160.5	3,770.9
ระนอง	-	632.1	-	1153.8	258.8	351.3	2,396.0
นครศรีธรรมราช	-	186.4	-	403.4	41.8	939.4	1,571.0
สงขลา	-	73.7	-	1,136.1	-	324.1	1,533.9
สุราษฎร์ธานี	-	289.9	-	723.3	0.6	50.8	1,064.6
ตรัง	-	-	-	785.4	-	49.1	834.5
ยะลา	-	-	-	218.2	22.0	496.5	736.7
ชุมพร	-	-	-	453.1	18.7	22.0	493.8
นราธิวาส	-	-	-	161.5	-	15.5	177.0
ปัตตานี	-	-	-	87.8	2.3	-	90.1
กระบี่	-	-	-	14.3	-	-	14.3
พัทลุง	-	-	-	2.1	-	-	2.1
รวม	19,579.0	1,745.2	4,175.0	11,158.5	737.5	2,928.6	40,323.8

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม

การทำเหมืองแร่สามารถสร้างงานให้กับประชาชนได้มาก ในปี พ.ศ. 2513 อำเภอตะกั่วป่ามีเหมืองคิงบุกเปิดดำเนินการ 71 แห่ง เหมืองคิงบุก-หังสะเคน 9 แห่ง มีจำนวนกรรมกรในเหมืองรวม 5,895 คน ผลิตคิงบุกได้ 6,158 เมตริกตัน คิดเป็นมูลค่า 578,095,480.48 บาท หลังจากปี 2519 จำนวนเหมืองแร่และจำนวนกรรมกรในเหมือง ผลิต และมูลค่าคิงบุกเพิ่มขึ้นตลอดมา จนถึงปี พ.ศ. 2523 มีเหมืองคิงบุกเปิดดำเนินการ 129 แห่ง เหมืองคิงบุก-หังสะเคน 6 แห่ง จำนวนกรรมกรรวม 18,026 คน ผลิตคิงบุกได้ 14,190 เมตริกตัน มูลค่า 3,562,650,804.90 บาท (ตารางที่ 13)

แนวโน้มการผลิตแร่คิงบุก เคมีผลผลิตแร่คิงบุกของอำเภอตะกั่วป่าส่วนใหญ่ ได้จากการทำเหมืองที่สำคัญ 3 วิธี คือ เหมืองสูบ เหมืองเรือชุกบนบก และเหมืองเรือชุกในทะเล ต่อมา ปี พ.ศ. 2519 มีผู้ผลิตบางรายใช้วิธีทำเหมืองเรือสูบในทะเล โดยคัดแปลงเรือประมงหรือที่เรียกว่า เรือคัง เก เป็นพาหนะบรรทุกเครื่องสูบทราย รวงแร่ หรือจิกขนาด เล็ก และเครื่องอัดลม เพื่อใช้ส่งอากาศในแกคนค้ำแร่ที่ลงไปใต้ทะเล เพื่อคอยพองหัวสูบในระหว่างการคูกค้ำแร่ ต่อมาวิธีทำเหมืองประเภทนี้ได้รับการพัฒนาเป็นเรือสูบที่มีขนาดใหญ่ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น หัวเรือพัฒนาเป็นแพเหล็กที่มีขนาดใหญ่ ท่อสูบไม่คงไซคนพอง การทำเหมืองควยวิธีนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งสามารถคูกค้ำแร่ได้เป็นปริมาณมากกว่าวิธีอื่น ผู้ประกอบการทำเหมืองควยวิธีนี้ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากจังหวัดอื่น ๆ เมื่อเสร็จสิ้นการทำเหมือง ผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ไม่ตกสู่ท้องถิ่น หลังจากปี 2524 การทำเหมืองบนบกและในทะเลมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีในการทำเหมืองประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเหมืองเรือสูบ ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้ปริมาณแร่ลดลงอย่างรวดเร็ว และโอกาสพบแหล่งแร่แห่งใหม่ลดลง ประกอบกับเนื้อที่เหมืองบนบกส่วนใหญ่เป็นแหล่งแร่ที่มีความสมบูรณ์ต่ำ ไม่คุ้มกับการลงทุนซึ่งมักประสบปัญหาเรื่องราคาคิงบุกตกต่ำ แคนทุนการผลิตสูงขึ้น ดังนั้นหลังจากปี พ.ศ. 2524 อำเภอตะกั่วป่าซึ่งมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับทรัพยากรแร่คิงบุก เป็นส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหา

การวางงานในอัตราสูง¹

ข. การค้าและบริการ การค้าในอำเภอตะกั่วป่าเป็นการค้ารายย่อย ๆ ขนาดวงเงินจำกัด ตลาดที่เป็นศูนย์กลางมี 2 จุด คือ ตลาดเก่า และตลาดย่านยาว ตลาดทั้งสองแห่งเป็นจุดศูนย์กลางการกระจายสินค้าไปยังตำบลต่าง ๆ ผลผลิตประเภทเกษตรกรรมส่วนใหญ่ เช่น ข้าว ฝัก ผลไม้ ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในท้องถิ่น ต้องอาศัยผลผลิตประเภทเกษตรกรรมจากจังหวัดอื่น ๆ

ในช่วง พ.ศ. 2518 - 2523 ซึ่งเป็นช่วงการ "ตื่นแร่" เป็นช่วงที่ประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยอพยพมาซุกแร่อย่างกว้างขวาง ราคาค่าอุปโภคบริโภคทำเหมืองแร่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะที่ตำบลตะกั่วป่าและตำบลบางม่วง ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา การค้าประเภทนี้ประสบปัญหา เนื่องจากการทำเหมืองแร่มีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะการวางงานตามมา

การบริการอำเภอตะกั่วป่ามีการประกอบอาชีพทางด้านการทำเหมืองแร่อย่างกว้างขวางในช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2523 ในช่วงดังกล่าวการเงินหมุนเวียนสะพัดสูง การบริการทางอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการบริการด้านการเงินมีธนาคารเพิ่มขึ้นหลายแห่ง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 มีธนาคารจำนวน 8 แห่ง คือ

1. ธนาคารออมสิน
2. ธนาคารกรุงไทย
3. ธนาคารกสิกรไทย สาขาย่านยาว
4. ธนาคารกสิกรไทย สาขาตะกั่วป่า
5. ธนาคารไทยพาณิชย์
6. ธนาคารนครหลวงไทย
7. ธนาคาร เอเซีย
8. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

¹ แผนพัฒนาอำเภอตะกั่วป่า 2525 - 2529.

ตารางที่ 13 จำนวนเหมืองแร่ จำนวนกรรมกร ปริมาณแร่ที่ผลิตได้ ราคาและมูลค่า
จำแนกตามชนิดแร่ในอำเภอตะกั่วป่า พ.ศ.2518 - 2523

ปีและชนิดแร่	จำนวนเหมือง เปิดทำการ	จำนวน กรรมกร	ปริมาณ ผลิตได้ (เมตริกตัน)	ราคา (บาทต่อ เมตริกตัน)	มูลค่า (บาท)
2518					
โมนาไซต์	-	-	60	3,542.23	283,378.40
แทนทาลัม	-	-	10	70,873.79	708,737.90
คิงสโตน	75	-	3,349	98,227.44	328,963,696.56
วุลแฟรม	-	-	6	127,228.53	763,371.18
คิงสโตน - หังสะเตน	7	-	-	-	-
เซอร์คอน	-	-	150	4,438.64	666,796.00
2519					
แทนทาลัม	-	-	3	185,714.29	557,142.87
คิงสโตน	71	5,689	5,264	109,820.57	578,095,480.48
คิงสโตน - หังสะเตน	9	206	-	-	-
วุลแฟรม	-	-	5	151,658.91	753,294.55
2520					
คิงสโตน	69	5,615	6,158	153,601.26	945,876,559.08
คิงสโตน - หังสะเตน	9	196	-	-	-
วุลแฟรม	-	-	3	214,251.78	642,755.34
เซอร์คอน	-	-	50	22,000.00	1,100,000.00
2521					
คิงสโตน	83	8,555	10,558	183,402.09	1,936,359,266.22
วุลแฟรม	-	-	13	186,082.47	2,419,072.11
คิงสโตน - หังสะเตน	3	74	-	-	-
2522					
คิงสโตน	115	9,427	17,466	221,521.01	3,869,085,960.66
คิงสโตน - หังสะเตน	3	77	-	-	-
วุลแฟรม	-	-	19	186,164.74	3,537,130.50
โคลันส เบียม ทอฟาลัม	-	-	25	155,411.26	5,885,281.50

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ปีและชนิดแร่	จำนวนเหมือง เปิดทำการ	จำนวน กรรมกร	ปริมาณ ผลิตได้ (เมตริกตัน)	ราคา(บาทต่อ เมตริกตัน)	มูลค่า (บาท)
2523					
คิบูก	129	17,887	14,190	251,067.71	3,562,650,804.90
คิบูก - หังสะเคน	6	139	-	-	-
วูลแฟรม	-	-	36	195,189.78	7,026.832.08

- ไม่มีข้อมูล

ที่มาแห่งข้อมูล : กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม

โรงแรมมีเพียงโรงแรมชั้น 2 เป็นจำนวน 13 แห่ง ไม่มีโรงแรมชั้น 1
โรงรับจำนำมี 1 แห่ง ซึ่งเป็นสถานธนาขุมบาล (เป็นของเทศบาลเมืองตะกั่วป่า)

การบริการที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งคือ การบริการซ่อมอุปกรณ์การทำเหมือง
และเครื่องยนตค่าง ๆ ซึ่งศูนย์กลางการบริการส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งสิ้น

(2) อาชีพและรายได้

อาชีพของประชากรในตำบลซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลทั้ง 6 ตำบล
คือ คำบลโคกเคียน บางนายสี คำควิว บางไทร คึกคัก และบางม่วง มีอาชีพ
หลักคานการ เกษตร และรับจ้างทั่วไป อาชีพรองลงมา คือ การทำเหมืองแร่ ซึ่ง
รายได้จะไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปริมาณแร่ที่ผลิตได้ ราคิรราคาแร่คิบูก และคินทุนการ

ทำเหมืองแร่สำหรับผู้ประกอบอาชีพการทำเหมืองแร่แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. เจ้าของกิจการเหมืองแร่และผู้รับซื้อแร่

2. พนักงานบริษัทเหมืองแร่ และกรรมกรรับจ้างในเหมืองแร่ รวมทั้งผู้ซื้อใบอนุญาตร่อนแร่ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายให้กับผู้มีใบอนุญาตรับซื้อแร่

ประชากรในตำบลตะกั่วป่ามีอาชีพหลักในการทำเหมืองแร่ และค้าขายเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง โดยเฉพาะการรับจ้างทำงานในเหมือง โรงหลอกลึงโลหะ และโรงซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์

รายได้ประชากร ตำบลที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ ตำบลโคกเคียน บางไทร บางนายสี และคำต้ว ซึ่งมีอาชีพหลักในการทำกรเกษตร และรับจ้าง รายได้ประมาณ 800, 1000, 1100 และ 1500 บาทต่อเดือนตามลำดับ รายได้เฉลี่ยของประชาชนกลุ่มนี้ 1100 บาทต่อเดือน ตำบลที่อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง คือ ตำบลคึกคัก และบางม่วง ซึ่งมีอาชีพหลักในการทำกรเกษตร และรับจ้าง มีรายได้ประมาณ 5000 และ 7000 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยของประชากรกลุ่มนี้ 6000 บาทต่อเดือน ตำบลตะกั่วป่าซึ่งมีอาชีพหลักในการทำเหมืองแร่และค้าขาย ประชากรมีรายได้อยู่ในเกณฑ์สูงสุดประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน เนื่องจากอาชีพหลักในคานการทำเหมืองแร่และค้าขายในภาคอบแทนทางเศรษฐกิจสูงกว่าคานเกษตรกรรม ซึ่งมักจะมีปัญหาเรื่องผลผลิตตกต่ำ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 อาชีพและรายได้ประชากร พ.ศ.2523

ตำบล	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้เฉลี่ย/เดือน
โคกเคียน	ทำการเกษตรรับจ้าง	ทำเหมืองแร่	800
บางนายสี	"	"	1,100
คำต้ว	"	"	1,500
บางไทร	"	"	1,000
คึกคัก	"	"	5,000
บางม่วง	"	"	7,000
ตะกั่วป่า	ทำเหมืองแร่ ค้าขาย	รับจ้าง	10,000

ที่มา.— รายงานการสำรวจของสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วป่า จ.พังงา

3.2.4 ลักษณะประชากร

(1) การกระจายตัวของประชากร การกระจายตัวของประชากรในอำเภอตะกั่วป่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

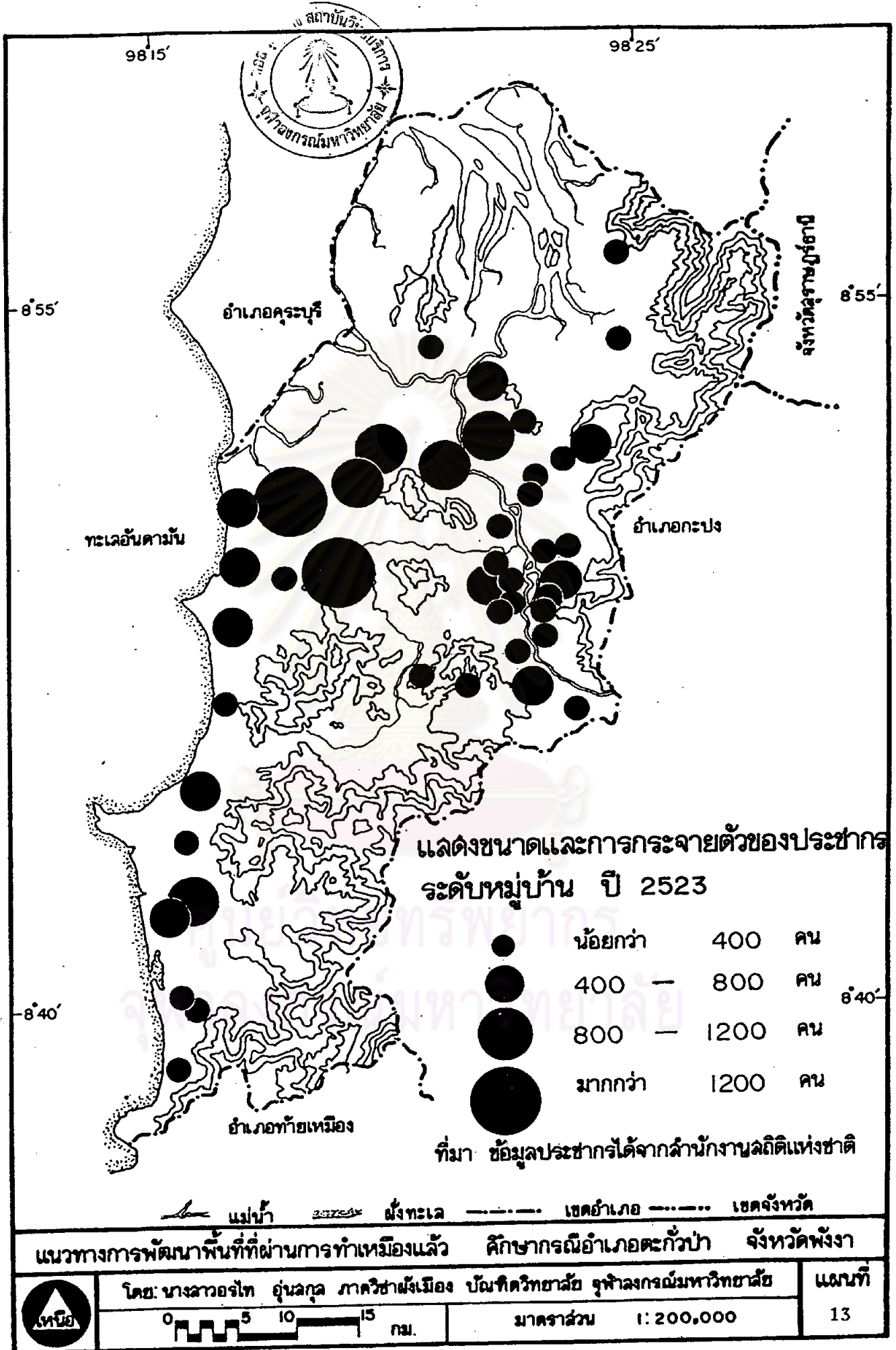
(1.1) การกระจายตัวตามธรรมชาติ ประชากรจะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ ริมทะเล ที่ราบตามหุบเขา และที่ค่อนพื้นที่ทางคันทะวันออกของอำเภอ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอกะปง และจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่มีสภาพเป็นภูเขา จึงไม่มีการตั้งถิ่นฐาน (แผนที่ 13)

(1.2) การกระจายตัวตามเส้นทางคมนาคม (แผนที่ 14) การคมนาคมทางน้ำเคยมีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต เมื่อเส้นทางคมนาคมทางบกมีความสำคัญมากขึ้น เส้นทางคมนาคมทางน้ำจึงลดความสำคัญลงไป ประกอบกับเส้นทางคมนาคมทางน้ำในปัจจุบันมีสภาพต้นเขิน บริเวณที่มีถนนผ่าน การบริการคานทาง ๆ สามารถเข้าถึงได้จะมีการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร

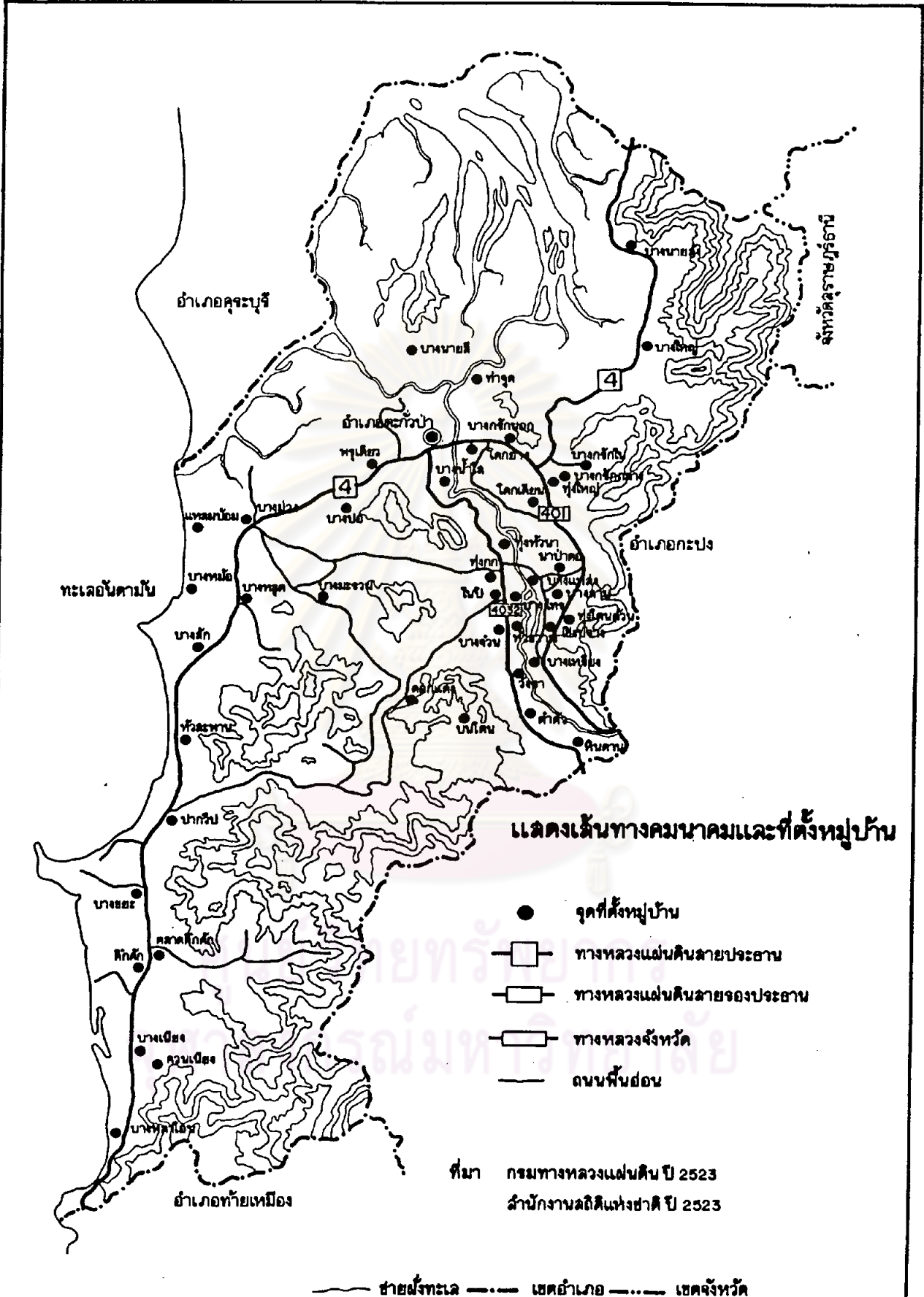
(1.3) กระจายตัวตามแหล่งแร่ การกระจายตัวในลักษณะนี้เป็นทั้งการตั้งถิ่นฐานถาวร และอาจเป็นการตั้งถิ่นฐานชั่วคราว ในกรณีที่มีการค้นพบแหล่งแร่ในเขตภูเขาสูง การคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนเมืองปึกกิจการ การตั้งถิ่นฐานไม่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ในกรณีที่มีการค้นพบแหล่งแร่ในบริเวณที่มีเส้นทางคมนาคม ประปา ไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพร้อมเพียง อาจมีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวรได้

(2) ขนาดประชากร (แผนที่ 13 และตารางที่ 15)

(2.1) ขนาดประชากรระดับตำบล ตำบลตะกั่วป่ามีขนาดประชากรมากที่สุด คือมีประชากร 9,647 คน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทุกด้าน เช่น การค้า การบริการ การศึกษา การปกครองและสาธารณสุข สาธารณูปการ ตำบลที่มีจำนวนประชากรรองลงมาคือ ตำบลบางม่วง บางนายสี โลกเคียน คึกคัก บางไทร และตำบลคำตัว ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

โดย : นางลาวอรโท อุ่นลกุล   ภาควิชาผังเมือง   บัณฑิตวิทยาลัย   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตราส่วน   1 : 200,000

แผนที่
14

ตารางที่ 15 ขนาดประชากรระดับตำบล พ.ศ.2523

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
บางนายสี	7	1	บางน้ำใส	90	922
		2	โคกยาง	138	1080
		3	ท่าจุก	81	434
		4	บางใหญ่	50	300
		5	บางนายสัง	30	292
		6	บางนายสี	30	180
		7	พรุเคียว	150	892
รวม				569	4100
บางม่วง	8	1	บางปอ	109	1038
		2	แหลมป้อม	65	729
		3	บางหมอ	89	757
		4	บางม่วง	164	1225
		5	บางมะรวน	123	1260
		6	บางหลุก	25	241
		7	บางสัก	68	669
		8	หัวสะพาน	21	226
รวม				664	6145

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
คึกคัก	7	1	ปากวีป	54	444
		2	บางชยะ	52	389
		3	คึกคัก	110	857
		4	ตลาดคึกคัก	76	797
		5	บางเนียง	60	200
		6	ควนเนียง	28	153
		7	บางหลาโอน	42	240
รวม				422	3,080
โคกเคียน	9	1	บางกรักนอก	76	297
		2	ทุ่งหัวนา	14	122
		3	โคกเคียน	12	121
		4	บ้านแหลง	40	318
		5	นาป่าตอ	52	395
		6	บางลาน	46	418
		7	บางกรักกลาง	52	372
		8	ทุ่งใหญ่	56	313
		9	บางกรักใน	114	725
รวม				462	3,081

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
บางไทร	7	1	ทุ่งโค่นควน	19	151
		2	บางไทร	32	187
		3	หัวขวาน	57	288
		4	บางจวน	29	180
		5	คอกแดง	57	323
		6	ในปี	50	473
		7	ทุ่งกก	36	179
รวม			280	1,781	
ท่าคั่ว	6	1	เชิงปราง	28	223
		2	บางเหียง	16	114
		3	หินคาน	42	374
		4	บนโค่น	7	102
		5	ท่าคั่ว	76	597
		6	วังรา	41	251
รวม			210	1,661	
ตะกั่วป่า	-		1,257	9,647	
รวมทั้งหมด	44		3,864	29,495	

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(2.2) ขนาดประชากรระดับหมู่บ้าน แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ขนาดประชากร 100 - 500 คน มีจำนวน 31 หมู่บ้าน ขนาดประชากรมากที่สุดคือ บ้านโนนปี 473 คน ประชากรน้อยที่สุดคือบ้านบางเหริ่ง มีประชากร 114 คน

กลุ่มที่ 2 ขนาดประชากร 500 - 1,000 คน มีจำนวน 9 หมู่บ้าน ขนาดประชากรมากที่สุดคือ บ้านบางน้ำใส มีประชากร 922 คน ประชากรน้อยที่สุดคือ บ้านคำควัว ประชากร 597 คน

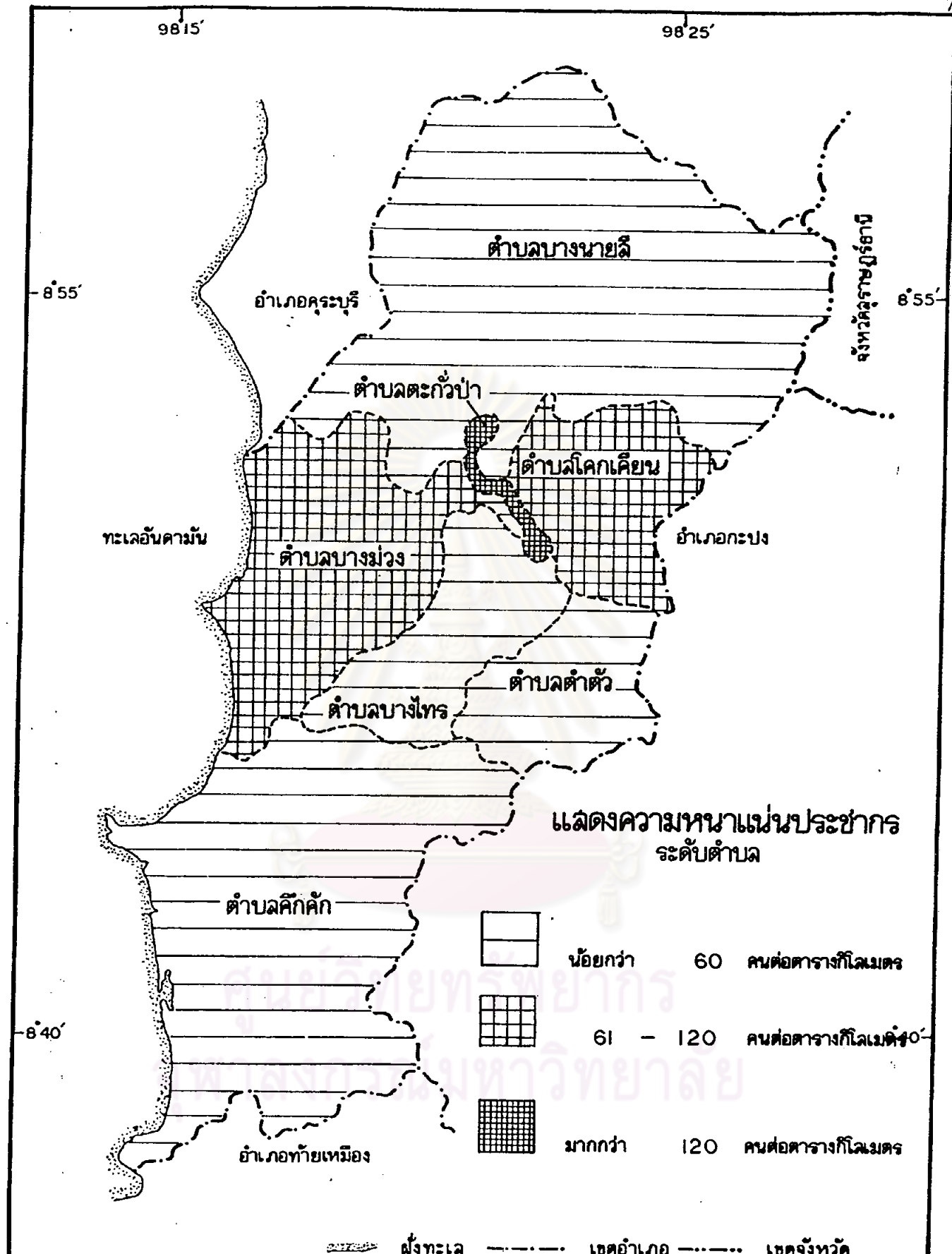
กลุ่มที่ 3 ขนาดประชากร 1,000 - 1,500 คน มีจำนวน 4 หมู่บ้าน ขนาดประชากรมากที่สุดคือ บ้านบางมะรวน 1,260 คน ประชากรน้อยที่สุดคือ บ้านบางปอ มีประชากร 1,038 คน

(3) ความหนาแน่นประชากร ความหนาแน่นประชากรตำบลตะกั่วป่า มีความหนาแน่นสูงที่สุด คือ 3,195 คนต่อตารางกิโลเมตร เนื่องจากเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้านของอำเภอตะกั่วป่า ตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรรองลงมาได้แก่ ตำบลบางม่วง โศกเคียน คำควัว คึกคัก ตำบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด คือ ตำบลบางนายสี และบางไทร มีความหนาแน่นประชากร 22 คน ต่อตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 16 และแผนที่ 15)

ตารางที่ 16 ความหนาแน่นประชากรระดับตำบล พ.ศ. 2523

ตำบล	พื้นที่ กม ²	จำนวนประชากร	ความหนาแน่นประชากร /กม ²
ตะกั่วป่า	3.019	9,647	3,195
บางนายสี	189.649	4,100	22
บางม่วง	62.349	6,145	99
คึกคัก	66.933	3,080	46
โศกเคียน	44.142	3,081	70
บางไทร	80.884	1,781	22
คำควัว	28.510	1,661	58
รวม	475.486	29,495	62

ที่มา.- สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แสดงความหนาแน่นประชากร
ระดับตำบล

	น้อยกว่า	60	คนต่อตารางกิโลเมตร
	61 - 120	คนต่อตารางกิโลเมตร	
	มากกว่า	120	คนต่อตารางกิโลเมตร

ฝั่งทะเล   เขตอำเภอ   เขตจังหวัด

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

<p>เหนือ</p>	โดย: นางลาวอรโท อุ่นกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		<p>แผนที่</p> <p>15</p>
	<p>0 5 10 15 กม.</p>	<p>มาตราส่วน 1:200,000</p>	

(4) การเปลี่ยนแปลงประชากร (แผนที่ 16) ช่วงปี 2518 ถึง 2523 ประชากรทุกตำบลมีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้นทุกตำบล ตำบลที่มีการเพิ่มของประชากรน้อยที่สุด คือ อยู่ในระหว่างรอยละ 0-6 คอปี มี 2 ตำบล คือ ตำบลโคกเคียน และตำบลคึกคัก ประชากรเพิ่มขึ้นระหว่างรอยละ 7 - 13 คอปี มี 3 ตำบล คือ ตำบลตะกั่วป่า บางไทร และตำบลคำควั ประชากรในตำบลบางนายสีเพิ่มระหว่างรอยละ 10 - 20 คอปี ตำบลบางม่วงมีประชากรเพิ่มในอัตราสูงสุดคือเพิ่มมากกว่า รอยละ 21 คอปี เนื่องจากในช่วงปี 2518 - 2523 มีการค้นพบแหล่งแร่ทางทะเล ในบริเวณหมู่บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง เป็นสาเหตุให้ประชาชนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำเหมือง เป็นจำนวนมาก

(5) การคาดคะเนจำนวนประชากร (ตารางที่ 17) อัตราการขยายตัวของประชากร ทำให้ทราบถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรบนพื้นที่หนึ่ง ๆ ว่า แต่ละช่วงปีนั้น ประชากรมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด การคาดคะเนจำนวนประชากร สามารถใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการศึกษารูปแบบเปลี่ยนแปลงของประชากรในช่วงหนึ่งมาหาค่าประชากรในอนาคต 5 หรือ 10 ปีข้างหน้า เพื่อให้การวางแผนสามารถตอบรับกับจำนวนประชากรที่จะเพิ่มในอนาคตได้อย่างมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

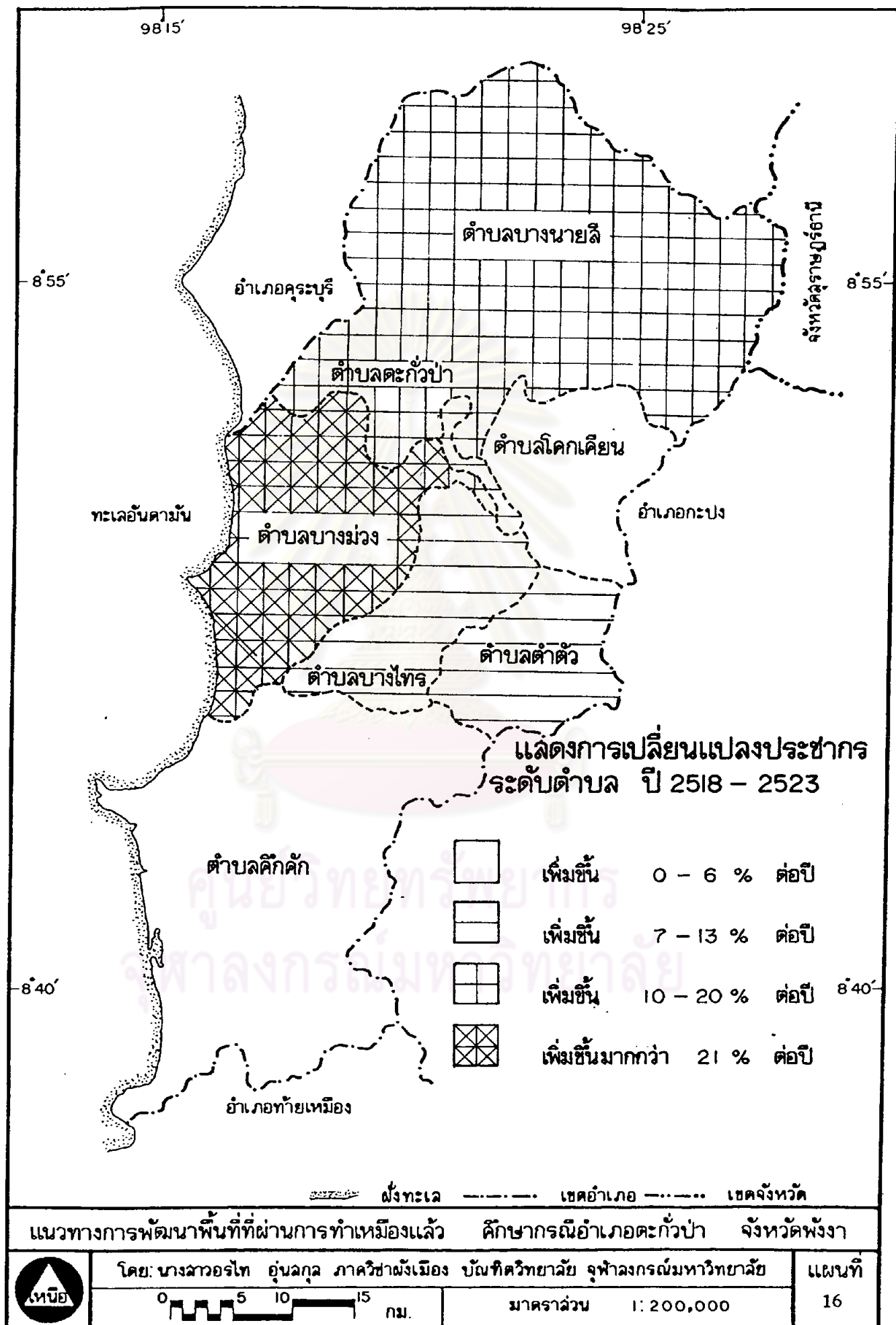
สำหรับอำเภอตะกั่วป่า ได้ทำการหาอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรคอปี ในช่วง พ.ศ.2518 - 2523 เพื่อคาดคะเนจำนวนประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2529 และ 2534 ตามลำดับ โดยใช้สูตร

$$r = \frac{P_n - P_o}{P_n} \times 100 \quad \div \quad \text{จำนวนช่วงปี (2518 - 2523)}$$

r คือ อัตราการขยายตัวของประชากร

Po คือ จำนวนประชากรปีต้น (2518)

Pn คือ จำนวนประชากรปีหลังสุด (2523)

เมื่อใดก็ตาม นำมาคาดคะเนจำนวนประชากรในช่วงปี 2524 - 2534 ซึ่งมีอัตราเพิ่มร้อยละ 2.3 ต่อปี เช่นเดียวกับช่วงปี 2518 - 2523

ตารางที่ 17 การคาดคะเนจำนวนประชากรปี 2529 และ 2534

จำนวนประชากร		อัตราเพิ่มร้อยละ ต่อปี	จำนวนประชากร	
ปี 2518	ปี 2523		ปี 2529	ปี 2534
26,091	29,495	2.3	33,805	37,875

(6) สังคมและวัฒนธรรม ประชากรในอำเภอตะกั่วป่าส่วนใหญ่เป็น คนเชื้อชาติไทย มีคนต่างดาวอยู่เพียงเล็กน้อย ชนกลุ่มน้อยมีเพียงกลุ่มเดียว คือ ชาวไทยใหม่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตามชายฝั่งทะเลและเกาะ ประกอบอาชีพประมง ส่วนมากพูดภาษาไทยได้ มีความเป็นอยู่อย่างสันโดษ

สภาพสังคมเป็นสังคมปิด แต่หลังปี พ.ศ.2518 มีประชากรอพยพมา ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมเหมืองแร่ โดยเฉพาะเหมืองแร่ดีบุก ในตำบลบางม่วง และบ้านบางเนียง ในตำบลคีรีรักษ์ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสังคม อาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาสังคม หลังปี พ.ศ.2524 ทรัพยากรแร่เริ่มหมดลง มีการอพยพกลับถิ่นฐานเดิมบาง กลุ่มที่เหลือต้องประสบปัญหาว่างงาน และปัญหาสังคม

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีวัฒนธรรมและประเพณีแบบไทย คือ มีการทำบุญตักบาตร และร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ประชากรที่มีเชื้อชาติจีนนับถือ ลัทธิประเพณีจีน ยังคงยึดถือพิธีไหว้เจ้าเป็นประจำปี นอกจากนี้มีประชากรนับถือศาสนา อิสลาม แต่มีเพียงจำนวนน้อย วัดทางพุทธศาสนามี 10 แห่ง สำนักสงฆ์ 3 แห่ง ศาลเจ้า 8 แห่ง มัสยิด 3 แห่ง

3.2.5 สภาพโครงสร้างพื้นฐาน

(1) ไฟฟ้า และประปา ไฟฟ้าได้ขยายไปทุกตำบล ยกเว้น ตำบลโลกเคียน สำหรับประปาอยู่ในระหว่างการขยายตัว ตำบลที่ยังไม่มีประปาคือ ตำบลคึกคัก บางไทร และบางม่วง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นิยมใช้น้ำบาดาลโดยการขุดเป็นบ่อ มีใช้กันเกือบทุกบ้าน (ตารางที่ 18, 19 แผนที่ 17 และแผนที่ 18)

ตารางที่ 18 การบริการประปาและไฟฟ้าในระดับตำบล พ.ศ. 2524¹

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนหมู่บ้านที่มีบริการไฟฟ้า	จำนวนหมู่บ้านที่มีบริการประปา
บางนายสี	7	3	3
โลกเคียน	9	—	3
บางม่วง	8	8	—
คำต้ว	6	4	2
คึกคัก	7	5	—
บางไทร	7	6	—
รวม	44	26	8

ตำบลตะกั่วป่า ได้รับการบริการไฟฟ้า ประปา อย่างทั่วถึง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทุก ๆ ด้าน ตำบลอื่น ๆ ได้รับการบริการไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน แต่อยู่ในระหว่างการขยายตัวซึ่งมีโครงการกั้นไฟฟ้า ปี 2526 คาดว่าจะขยายงานได้ในปี 2529

¹ แผนพัฒนาตำบล 2525 - 2529

ตารางที่ 19 หมู่บ้านที่มีบริการไฟฟ้าและประปา พ.ศ.2524

ตำบล	ไฟฟ้า	ประปา
บางนายสี	บางน้ำใส	บางน้ำใส
โคกเคียน	โคกยาง พรุเคี้ยว ไม่มีบริการไฟฟ้า	โคกยาง พรุเคี้ยว บางกรักใน นาป่าทอ ทุ่งใหญ่
บางม่วง ท่าคว	มีไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน หินคาน บนโคน ท่าคว วังรา	ไม่มีบริการประปา บนโคน ท่าคว
คึกคัก	ปากวีป คึกคัก ตลาดคึกคัก บางเนียง บางหลาโอน	ยังไม่มีบริการประปา

ตารางที่ 19 (ต่อ)

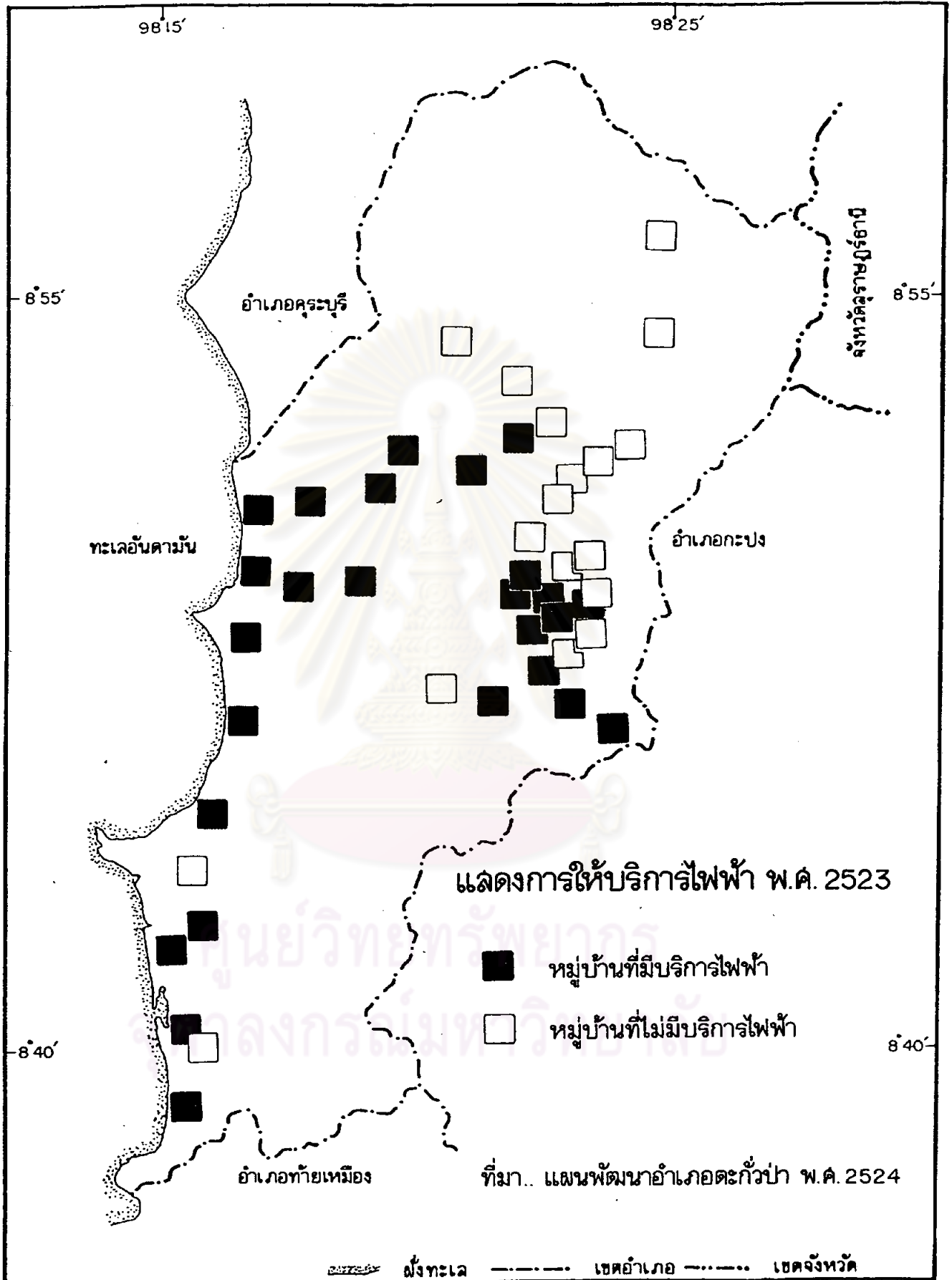
ตำบล	ไฟฟ้า	ประปา
บางไทร	ทุ่งโคกควน บางไทร หัวขวาน บางจวน ในปี ทุ่งกก	ไม่มีบริการประปา
รวม	26	8

ที่มา : แผนพัฒนาอำเภอตะกั่วป่า พ.ศ.2525 - 2529

(2) การคมนาคม (แผนที่ 14)

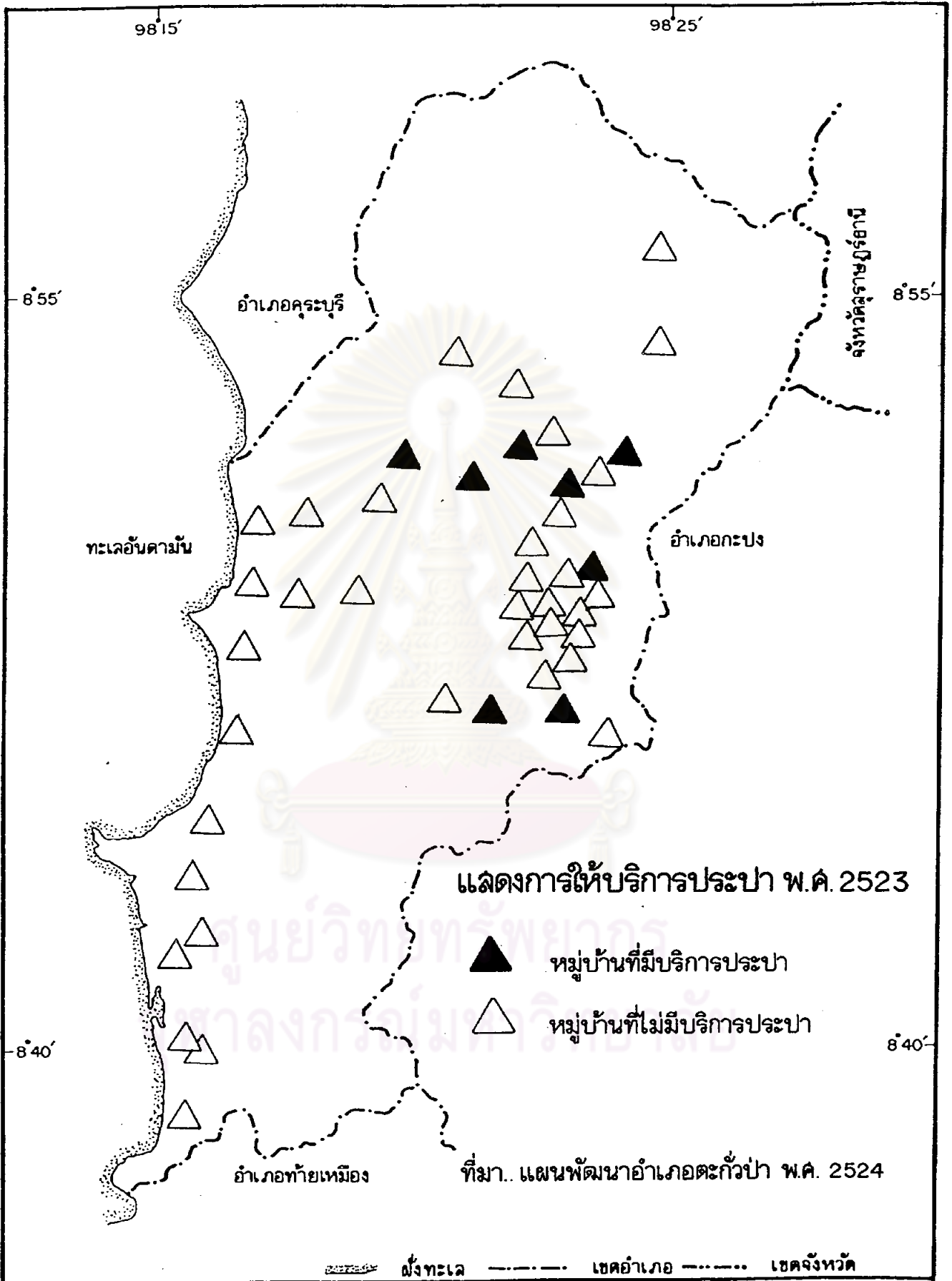
(2.1) การคมนาคมระหว่างอำเภอกับจังหวัด

มีทางหลวงแผ่นดินคึกคอกระหว่างอำเภอกับจังหวัด 2 สาย
สายแรกคือ ถนนเพชรเกษม เป็นถนนลาดยางแอสฟัลต์ ระยะทางระหว่างอำเภอถึงจังหวัด 123 กิโลเมตร ผ่านอำเภอท้ายเหมือง ตะกั่วทุ่ง และอำเภอเมืองพังงา ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง สายที่ 2 เป็นถนนสายใหม่ ลาดยางแอสฟัลต์ ระยะทาง 66 กิโลเมตร ผ่านอำเภอกะปง ท้ายเหมือง และอำเภอเมืองพังงา ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

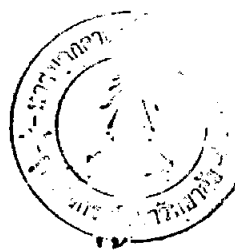
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

	โดย: นางลาวอรโท อุบลกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แผนที่
		มาตราส่วน 1:200,000

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว   ศึกษากรณีอำเภอตะกั่วป่า   จังหวัดพังงา

	โดย: นางฉวอรโท อุ่นลกุล ภาควิชาผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		แผนที่ 18
		มาตราส่วน 1:200,000	

(2.2) การคมนาคมภายในอำเภอ

การคมนาคมระหว่างอำเภอกับตำบลและหมู่บ้าน มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงชนบทผ่านทุกหมู่บ้าน ทางหลวงชนบทส่วนใหญ่เป็นถนนดินถมหิน-กะละ หรือลูกรัง มีเพียงบางสายที่ลาดยางแอสฟัลต์ สภาพถนนในฤดูฝนทุกฤดูกาล สามารถติดต่อกับอำเภอได้ภายในเวลา 1 ชั่วโมง

การคมนาคมทางน้ำ ในอดีตเส้นทางคมนาคมทางน้ำมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะแม่น้ำตะกั่วป่า เป็นแม่น้ำสายหลักในการคมนาคม แต่ปัจจุบันสภาพแม่น้ำทั้งสายหลักและสายสั้น ๆ คับเขินหมดแล้ว การคมนาคมทางน้ำจึงลดความสำคัญลงไปมาก

(3) การศึกษา

สถานศึกษาส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาล เมืองตะกั่วป่า หรือบริเวณใกล้เคียงเขตเทศบาล ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดคือ มัธยมศึกษา มีเพียง 1 แห่ง ซึ่งอยู่ในตำบลตะกั่วป่า โรงเรียนในหมู่บ้านมีระดับการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ต้องเดินทางมาศึกษาในโรงเรียนซึ่งอยู่ในเขตเทศบาล

การศึกษาในเขตเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เนื่องจากมีสถานศึกษาหลายแห่ง ประกอบกับรายได้ของประชากรในเขตเทศบาลส่วนใหญ่สูงกว่าประชากรนอกเขตเทศบาล (ตารางที่ 20)

จากตารางที่ 20 ประชากร 6 ตำบลคือ ตำบลบางนายสี บางม่วง คึกคัก โคนเคียน คำคว่ำ และบางไทร ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งประชากรตำบลโคนเคียนได้รับการศึกษาในระดับนี้ในอัตราสูงสุดคือ ร้อยละ 73.82 รองลงมา ตำบลคำคว่ำ บางม่วง คึกคัก บางไทร คิดเป็นร้อยละ 67.39 67.08 60.49 และ 43.56 ตามลำดับ ประชากรที่ได้รับการศึกษาระดับอาชีวะ และอุดมศึกษา คิดเป็นอัตรากว่าร้อยละ 1 ทั้ง 6 ตำบล

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และโอกาสศึกษาต่อ พ.ศ.๒๕๒๔

ประชากรจำแนกตามอายุ (จำนวนคน)							ระดับการศึกษา (จำนวนคน)						จำนวนเด็กที่กำลังเรียนหนังสือที่โรงเรียน	โอกาสศึกษาต่อของผู้จบการศึกษาภาคบังคับ		
ตำบล	๐-๖ ปี	๗-๑๕ ปี	๑๖-๒๔ ปี	๒๕-๔๔ ปี	๔๕-๖๐ ปี	๖๐ ปีขึ้นไป	ป.๔	ป.๖,๗	มศ.๓ มศ.๕	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา	ไม่เคยศึกษา		ศึกษาต่อ	ไม่มีโอกาสศึกษา	ได้รับการศึกษาอบรมพิเศษ
บางนายสี (ร้อยละ)	๖๓๘ ๑๓.๘๘	๑๒๓๒ ๒๖.๘๑	๑๐๒๑ ๒๒.๒๒	๑๐๕๗ ๒๒.๗๘	๕๓๘ ๙.๕๓	๒๑๙ ๔.๗๘	๓๐๙๗ ๖๗.๓๙	๔๕๐ ๙.๕๖	๒๕๔ ๕.๕๓	๔๒ ๐.๙๑	๔๐ .๘๗	๗๒๒ ๑๕.๗๒	๑,๒๐๘ ๒๖.๒๙	๓๓๖ ๘.๔๙	๓,๕๓๗ ๘๙.๓๙	๘๔ ๒.๑๒
บางม่วง (ร้อยละ)	๑๑๕๙ ๑๖.๙๔	๑๓๕๕ ๑๙.๘๒	๑๕๐๘ ๒๒.๐๘	๑๖๕๑ ๒๔.๑๖	๘๓๖ ๑๒.๒๒	๓๒๘ ๔.๙๗	๕๕๘๕ ๖๗.๐๘	๘๖๗ ๑๒.๖๘	๖๘๓ ๙.๙๘	๑๕ ๐.๒๒	-	๖๘๗ ๑๐.๐๔	๑,๕๘๓ ๒๙.๐๐	๖๐๕ ๓๐.๕๕	๑,๓๗๕ ๖๙.๕๕	-
ศึกษัก (ร้อยละ)	๖๕๔ ๑๙.๐๘	๘๓๘ ๒๔.๒๖	๖๗๕ ๑๙.๕๔	๗๒๙ ๒๑.๑๑	๓๘๐ ๑๑.๐๐	๑๗๕ ๔.๙๘	๒๐๘๙ ๖๐.๔๙	๕๓๘ ๑๒.๖๘	๙๙ ๒.๘๖	๑๕ ๐.๔๓	๔ ๐.๑๑	๘๐๘ ๒๓.๓๙	๙๐๙ ๒๖.๕๘	๒๒๒ ๖.๔๒	๕๗๑ ๑๖.๕๓	๕๐ ๑.๔๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๐ (ต่อ)

ตำบล	ประชากรจำแนกตามอายุ (จำนวน)						ระดับการศึกษา (จำนวนคน)						จำนวนเด็กที่กำลังเรียนหนังสือในโรงเรียน	โอกาสศึกษาต่อของผู้จบการศึกษาระดับ		
	๐-๖ ปี	๗-๑๕ ปี	๑๖-๒๕ ปี	๒๖-๔๕ ปี	๔๖-๖๐ ปี	๖๐ ปีขึ้นไป	ป.๔	ป.๖,๗	มศ.๓ มศ.๕	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา	ไม่เคยศึกษา		ศึกษาต่อ	ไม่มีโอกาสศึกษา	ได้รับการฝึกอบรมพิเศษ
โคกเคียน (ร้อยละ)	๗๙๖ ๑๙.๕๐	๙๗๙ ๓๓.๙๘	๘๘๔ ๒๑.๖๕	๘๘๑ ๒๑.๕๘	๓๒๙ ๘.๐๖	๒๑๓ ๕.๒๓	๓๐๑๓ ๗๓.๘๒	๑๘๑ ๔.๕๓	๗๖ ๑.๘๖	๑๐ ๐.๒๕	-	๘๐๒ ๑๙.๖๕	๗๕๕ ๑๘.๙๘	๖๙ ๙.๑๕	๖๘๖ ๙๐.๘๖	-
คำต้าว (ร้อยละ)	๑๕๘ ๑๑.๑๐	๓๑๑ ๒๑.๘๕	๒๗๖ ๑๙.๓๙	๔๑๗ ๒๙.๓๐	๑๗๔ ๑๒.๒๕	๘๗ ๖.๑๒	๙๘๘ ๖๙.๕๓	๑๓๕ ๙.๕๒	๘๕ ๕.๙๗	-	๒	๒๑๕ ๑๕.๐๕	๓๑๕ ๒๒.๒๗	๑๑๙ ๓๗.๘๙	๕๒ ๑๖.๕๖	๑๕๓ ๕๕.๕๕
บางไทร (ร้อยละ)	๙๕๒ ๓๓.๑๕	๕๒๖ ๑๘.๕๐	๔๑๘ ๑๕.๗๑	๔๓๒ ๑๕.๒๐	๓๗๗ ๑๓.๒๖	๑๕๗ ๕.๘๑	๑๒๓๘ ๔๓.๕๖	๒๐๗ ๗.๒๘	๒๗๕ ๙.๖๘	๒๓	๗	๑๐๙๒ ๓๘.๕๒	๓๘๖ ๑๓.๕๘	๑๒๕ ๓๒.๑๒	๒๕๓ ๖๒.๙๕	๑๙ ๕.๙๓

ที่มา : แผนพัฒนาตำบล ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าบดบางไทรมีอัตราของยูทิลิตี้ไม่เคยได้รับการศึกษาเลยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 38.42 รองลงมาคือค่าบดคึกคัก

ค่าบดค่าตัว บางไทร บางม่วง ประชากรมีโอกาสศึกษาต่อสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 37.89 32.12 และ 30.45 ค่าบดโคกเคียน บางนายสีและคึกคักมีโอกาสศึกษาต่อในอัตราต่ำ คือร้อยละ 9.14 8.49 และ 6.42 ตามลำดับ

(4) สาธารณสุข

ประชาชนในอำเภอตะกั่วป่าส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย ประกอบกับสถานีนามียม์ก็อยู่ในเขตเมือง ประชาชนที่อยู่ไกลจากตัวเมืองต้องเดินทางมาใช้บริการ ทำให้เกิดความไม่สะดวก จึงนิยมซื้อยาแผนปัจจุบันมารับประทานมากกว่าการไปรับคำปรึกษาจากแพทย์ สตรีในเขตชนบทมีปัญหารื่องสุขภาพเสื่อมโทรม เนื่องจากขาดการวางแผนครอบครัวและขาดความรู้ด้านสุขภาพอนามัย

บ่อน้ำบางแห่งสร้างไม่ถูกสุขลักษณะ โรคที่พบบ่อยคือ โรคหวัด ไข้มาเลเรีย โรคทางเดินอาหาร และโรคปอด อำเภอตะกั่วป่ามีโรงพยาบาล 2 แห่งคือ

1. โรงพยาบาลตะกั่วป่า สร้างเมื่อปี พ.ศ.2505 เป็นโรงพยาบาลมาตรฐานเดียวกับโรงพยาบาลประจำจังหวัด

2. โรงพยาบาลอำเภอตะกั่วป่า ตั้งอยู่ที่ตำบลบางไทร เป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก จำนวน 20 เตียง

สถานีนามียม์มี 6 แห่ง เป็นสถานีนามียม์ประจำตำบล 5 แห่ง ในเขตเทศบาลเมืองตะกั่วป่า มีสถานีนามียม์ชั้น 1 จำนวน 1 แห่ง คลินิก 3 แห่ง ร้านขายยา มีปัจจุบันมี 20 แห่ง แผนโบราณมี 8 แห่ง